

3-4

1951

LOVENSKI ČEBELAR

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO

3.—4. številka

V Ljubljani, 1. maja 1951

LIII. letnik

Vsebina

Leopold Debevec: Peter Dajnko in njegovo Čelarstvo	49	Mali kruhek:	
Rado Ličan: Narkotiziranje čebel in matic	54	Dražilno pitanje spomladi. Ali naj ima čebelnjak dvojno steno? Ropanje in še kaj. Proti plesnobi in prizidkom. Raznovrstni cepiči. Čebelja moč. Čebelarški koledar	85
Jože Rihar: Ogražanje čebelarstva z zatiranjem rastlinskih bolezni in škodljivcev	61	Naša organizacija:	
Savinjska: Ali prav predstavljamo?	64	Likvidacija Čebelarke zadruge in ustanovitev Zveze čebelarških društev	87
Josip Kostanjevič: Ali je predstavljane res potrebno?	66	Dopisi: Čebelarško društvo za Ljubljano in okolico. Čebelarško društvo v Trebnjem. Dopis z Visa Poročilo o rednem letnem sestanku vzrejevalcev	90
Henrik Peternel: Skrb za dobre trote	69	Čebelarški tečaji	91
P. John Ferlin: Pismo iz Amerike	71	Seja širšega upravnega odbora ..	92
Inocenc Revaj: Čebelar kuha vosek	74	Naše bodoče delo	94
Virmašan: Branje za novince	77	Delovanje Izvršnega odbora Čebelarke zadruge	96
Čebelarke opazovalnice:			
Jože Rihar: Poročilo za jesen in zimo 1950/51	81		
Osmrtnice:			
Bernik Mihael, Grajzer Anton ..	84		

Na ovitku: Mali oglasi. V zameno prejeti listi.

List izhaja v dvojnih številkah. Izdaja ga Zveza čebelarških društev v Ljubljani, Tyrševa cesta 21, tiska Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani, Knafljeva ulica 5. Urejata ga in za uredništvu odgovarjata: Stane Mihelič in Vlado Rojec. Tehnični urednik: Josip Kobal. Letna naročnina za člane 100 din, za nečlane 120 din, posamezna dvojna številka 20 din. V inozemstvu stane list 150 din.

MEDENA DETELJA

Seme dvoletne medene detelje dobite pri Čebelarški družini v Višnji gori, dokler traja zaloga.

PRODAM

dobro ohranjene A Z - panje. Nusdorfer Bruno, Črnuče 106, nasproti Transformatorske postaje.

ČEBELARSKO ORODJE

Prodam čebelarško orodje s točilom vred. Cena po dogovoru. Božič Jakob, Ljubljana, Trpinčeva 60.

ČEBELARJA

z večletno prakso sprejme v službo Zveza čebelarških društev za Slovenijo, ki namerava že letos osnovati lastno čebelarstvo z najmanj 50 panji. Intere-

senti, ki morajo biti večji tudi vzreje matic, zlasti pa manipulacije s prašilčki, naj pošljejo svoje prijave Zvezi v Ljubljani, Tyrševa cesta 21. Prijava naj obsega življenjepis in čim natančnejši popis dosedanjega udejstvovanja v čebelarški stroki.

PREJSNJE LETNIKE SLOVENSKEGA ČEBELARJA

naj člani, ki so jih oddali v vezavo naši Zadrugi, takoj dvignejo, najkasneje pa do konca junija.

VOŠČIN

naša satnišnica do jeseni ne bo več sprejemala v prekuhanje. Vosek in satnice naj čebelarji, ki jih morajo dobiti za oddane voščine, prevzamejo do konca junija.

Leopold Debevec:

Peter Dajnko in njegovo „Čelarstvo“

Že P. P. Glavar je obljubil, da bo napisal za Slovence čebelarstvo knjigo. Ker pa ga je oviralo drugo delo, se je zadovoljil le s prevodom Janševe »Razprave o rojenju čebel«, ki ji je dodal še svoje opombe. Prevod je ponudil 1771. leta Kranjski kmetijski družbi, da bi ga izdala, toda Kmetijska družba v Ljubljani je iz nerazumevanja za slovensko praktično poučno knjigo predlog zavrnila. Tako smo dobili prvo slovensko čebelarstvo knjigo šele 1792, ko je J. Goličnik na pobudo Blaža Kumerdeja prevedel Janšev »Popolni nauk« in ga izdal pri Jenku v Celju.

Knjižica je vzbudila veliko pozornost in l. 1822 se je že začela oglašati zahteva po drugi izdaji. Vendar do nove izdaje ni prišlo, čeprav jo je bil Jenkov naslednik v Celju pripravljen natisniti. Kriva je bila temu Kmetijska družba v Ljubljani, ki je ni hotela založiti. Leta 1829 je pokrenila novo akcijo za izdajo popravljenega Goličnikovega prevoda Kmetijska družba za Štajersko in že tudi nabrala 260 subskriventov. Zopet je bila Ljubljanska kmetijska družba, ki jo je odvrnila od tega načrta. Tako je vsa zadeva z novo izdajo Goličnika zaspala, toda Štajerci so kljub temu dobili novo čebelarstvo knjigo. Izdal jo je Peter Dajnko pod naslovom »Čelarstvo, ali celó novi, kratki, popoln navuk čelne reje...« Izšla je v Gradcu leta 1831.

Čelarstvo je ena izmed redkih knjig nenabožne vsebine, izdanih v novem črkopisu, dajncici, ki jo je uvedel in razširjal pisec in njegovi pristaši. Napisano je v vzhodnoštajerskem narečju. Zaradi teh jezikovnih in črkovnih posebnosti se je razširilo le na zelo omejenem ozemlju, za katerega je bilo tudi napisano. Ostalim Slovincem je bilo teže razumljivo, saj pravi že nekaj let pozneje Jožef Zemlja v uvodu k svojemu prevodu Jonkejevega »Kranjskega čbelarčka« (1836), da Dajnkove bukvice »zavolj štajerskega jezika in novih čerk, s katerimi so natisnjene, za Kranjce clo niso.« No, tudi med Prleki se je knjižica kmalu porazgubila in je danes ena izmed zelo redko ohranjenih slovenskih knjig.

Ker je obenem edina naša čebelarstva knjiga, ki obravnava čebelarjenje v koših, ter poleg Goličnikovega prevoda Janševega »Popolnega nauka« iz leta 1792 hkrati najstarejša naša tiskana čebelarstva knjiga, ne bo odveč, če se z njeno vsebino in piscem nekoliko поблиže seznanimo tudi sedanji naš čebelarški rod.

Na prvih treh paginiranih straneh pojasnjuje Dajnko podobe na zadaj dodani tabeli, in sicer: slamnat koš, sestavljen iz treh obodov, lesen pod-

stavek za koše, pokončen in podolžen slamnat valjar, meh, stiskalnice za vosk, zapah za žrelo, škrnjake in železne sponke za spenjanje obodov.

Prava vsebina je podana v obliki vprašanj in odgovorov. Uvod obsega 18 vprašanj, a ostala vprašanja so porazdeljena na 7 poglavij.

V uvodnih vprašanjih pripoveduje Dajnko o koristnosti čebel in čebelarstva, o letinah in primernem kraju za čebelarjenje, o pridnosti čebel, o začetnih stroških in o zadovoljstvu, ki čaka čebelarja pri opazovanju in opravljanju čebel.

Čele se mojo bogastvo ino veselje.

ČELARSTVO,

ali

celó novi, kratki, popoln navuk
čelne reje,

to je

edina, prava ino gotova vodba, kak
se naj lexej ino naj bolje dajo čele re-
diti na dosegenje naj večega haska,
ino veselja,

K N I Ž A

za vse čelne prijatele vsakega strana,

kero

je iz naj vednéših mnogoletnih čelarov ino
po lastnih skusenostah spisal ino na
svetlo dal

Peter Dajnko.

Kaplan pri mestni fari v Radgoni.

VU GRADCI

Vu zalozbi knizne prodaje pri Damianu ino Sergeju.
Ino na komisijon pri A. Wajcingeri v Radgoni 1881.

Uvodna slika in naslovna stran v Dajnkovem Čelarstvu

Prvo poglavje govori o vrstah čebel, o čebelji družini in posameznih njenih članih ter o anatomiji matice, trota in čebele. Matica nastane iz enakih jajčec kot čebela. »Ona je mati vsih v ednomi roji stanuvajučih čel.« Maticice »letijo na oplodovanje«. Po trditvi nekaterih živi matica eno leto, znani pastor Spitzner dokazuje, da jih dočaka sedem in več, Dajnko pa meni, da opravlja svoj posel tri leta. Če družina zgubi matico, »se v nekkih čelah zbudi pojatnost na zaplodovanje, one se zato zaspolijo z nekimi v čelniku prebivajučimi čelaki ino ležejo jajca, ali pa z totih jajc se sami troti naležejo, zato neki mislijo, da se troti od rodnih delavnih čel redijo ino za tega volo nje trotnice (trotné matice) imenujejo.«

O trotih pravi: »Troti storijo tretji stan čel v roji ino se od njih trubci, čelaki, čelni možaki, ležaki imenujejo.« V panju jih je 600 do 800. »Dužnost trotov je še nepopuno znana. Eni so mislili, da oni ležno opravilo oskerbuвати morejo. Drugi so nje imeli za vodonositele, ali pa čí so oni, kak se žmetno tajiti da, moškega spola, te jim sliši oplodovanje matice, ino tota dužnost se vidi njihova predna biti, čí ravno še oni polek tega druge opravila imeti znajo.«

Ureditev satja v panju po dolgem je boljša od poprečne, ker čebelar pri odvzemanju medu žival laže kroti z dimom.

Drugo poglavje pojasnjuje vprašanja o panju in orodju. Panji (čelniki) iz lesa so: skladi, truge ali skrinje, dogaste pute, dogasti pučeli in votli bedni ali votlaki, iz slame pa: slamniki, koši in oglavniki. Panji so pokončni ali podolžni. Oglavniki so zgoraj zaokroženi, vrhnja odprtina je zadelana s čepom. Pleteni so iz prst debelih slamnatih klobas, sešitih z vrbovimi vitrami ali ličjem. Žrelo imajo v sredini ali spodaj. S podstavki in nakladami lahko take koše poljubno razširiš ali zožiš.

Posebno pripraven za pokončne koše je lesen podstavek, ki ima vre-zano žrelo (letno lukno), spredaj brado (blanjo), zadaj pa odprtino za snaženje dna.

Dajnko omenja še druge panje, ki imajo imena po svojih izumiteljih, priporoča pa slamne koše, a med temi predvsem »slamne valekasto ležeče ino stoječe sklade« (obodnike).

Tretje poglavje razpravlja o čebelnjaku (čelinjaku), navadni lopi s streho na 4 kolih, ki naj bo postavljena na suhem, nekoliko dvignjenem, ne preveč vetrovnem mestu. Obrnjena naj bo »od poldnešnega sunca nekaj malo proti jutru«; če je obrnjena proti jugu, je treba poleti skrbeti za senco; pri vzhodni smeri so čebele rade bolj delavne, one z izletom proti severu dajo »dober med«, dočim je zahodna smer najslabša.

Čebelariti naj se prične s 3—4 družinami, nikakor pa ne z eno samo ali celo le z enim rojem! Opisani so znaki, po katerih se pozna močna družina, in podana navodila za prenos kupljenih družin na novi dom.

Četrto poglavje obravnava rojenje (rojovanje). Prvca imenuje »prvi, rani ali predni roj«, vsi drugi so pozni ali zadnji roji, vnuk pa »mladinik«. Poleg teh pozna Dajnko še »prisiljenike, lakotnike in zagladnike ali stradnike«.

Dajnko meni, »da cinget zo zvončeki, pundvami ino kosami na posedanje roja nikaj ne pomaga, temveč to je le navadna šega, skoz kero čelar ovadi, da se njegove čele rojijo ino nam oznamuje, da roj njemi sliši, čí ravno si kde koli hoče posesti.«

Za ogrebanje rojev priporoča pelinovo metlo, vodo in dim ter gobo bovistnico za omamljenje čebel pri združevanju rojev.

V petem poglavju so podana navodila za opravljanje čebel čez leto. Za zasilno pitanje spomladi je najboljši sladkor; mezga iz sladkih hrušk, ječmenov ali pšenični slad so le za skrajno silo.

Zoper ropanje priporoča tale recept: Roparice polovi in napravi iz njih roj! Za roj potrebuješ prazen koš. Na strop tega koša prilepi nekaj

medenih in zaleženih satov, v žrelo vtakni ozko cevko v obliki črke S ter zadela ostalo odprtino žrela. Če postaviš koš na mesto ropanega panja, se bodo v njem nabrale vse roparice. Ker ujetnice ne bodo našle izhoda, bodo prisiljene vzrediti si matico.

Med posameznimi opravki po mescih omenja Dajnko tudi čebeljo pašo in našteva glavne medovite rastline, ki cvetijo v dolični dobi.

Od čebeljih bolezni pozna rogelno bolezen, gnileči plod in steklino ali besnost. »Gnileči plod« nastane zaradi prehlajenja, škodljive hrane, gladu ali prehudega nakajevanja z dimom. Odpomoč: Gnilobo je treba izrezati in družina si bo sama pomagala, če je bolezen nastala zaradi prehlajene zalege, sicer je treba družino pregnati in pridružiti zdravi. Nepokrit med take družine ni dober niti za čebeljo niti za človeško hrano.

O mani (»medni rosi«) pravi Dajnko: »Či je vreme posebno toplo ino mokrotno, te se naredi tote cukrine tolika množina, da so zanjo medne cevke vu rastenji premale. Tota cukrina se zato izverže na zvonanje popovje, listje ino petličje tak, da se nam ono liki z redkim firnisom omazano biti vidi. Kak dolgo sunce tote cukrine ne ogosti, toliko časa jo ližejo čele z naj vekšo pohotnostjo.« Dajnku je znana tudi »medna rosa«, ki izvira od listnih uši. O njih trdi, da vsrkavajo rastlinski sok, ga prebavijo in ostanek izločijo; odtod pokapani listi.

Med čebelje sovražnike šteje ose, sršene, uši, pajke, molje, sinice, brglice in čebele roparice.

Nadalje omenja prevažanje v pašo in svetuje, naj čebelar pred prevozom prežene družine v prazne koše, ker se baje čebele potem z večjo vnemo lotijo dela in več naberejo.

Ob nezadostni zimski hrani priporoča združevanje; enak postopek velja za slabiče. Za pleme naj se puščajo 30 do 32 funtov težki panji z mladimi maticami. Za podiranje (»klanje«) po jesenski paši pridejo v poštev najtežji, najlažji in brezmatični panji, razen teh še družine, ki niso rojile in tiste, ki so nagnjene k ropanju, ali imajo staro satje. Zveplanje družin odsvetuje, a če že mora biti, naj se opravi vedno le zvečer. Sati z odvečnim medom naj se spodrezujejo spomladi.

V šestem in zadnjem poglavju so navodila o sortiranju medenih satov, o stiskanju, precejanju, čiščenju in uporabi medu ali voška.

Ker je bilo Čelarstvo, kakor rečeno, namenjeno prebivalcem Slovenskih goric, je umevno, da obravnava v bistvu le način čebelarjenja, ki je bil tedaj v navadi v teh krajih, to pa je bilo čebelarstvo v slamnatih koših. Če si ogledamo nekatere čebelarske izraze, ki jih Dajnko uporablja, n. pr.: čelni oča, letna lukna, letna blanja, predni, zadni roj, delavna čela in podobne, da ne govorimo o »pitnem steklu« in sličnih cvetkah, vidimo, da so vsi dobesedno prevedeni iz nemščine in jih Prleki niso nikoli poznali. Zato je blizu zaključek, da je tudi njegovo Čelarstvo sestavljeno oziroma prevedeno večidel iz nemških predlog, prav kakor so slovstveni zgodovinarji ugotovili za njegove šolske in nabožne knjige. Koliko je v knjigi njegovih izkušenj in dognanj in v koliki meri mu je pri sestavljanju Čelarstva morebiti služila ravno knjiga hessenskega čebelarja G. Knauffa, ki jo v predgovoru sam

omenja in na katero se je najbrž povsem naslonil, za sedaj ni mogoče do-
gnati.* (Glej opombo uredništva ob zaključku članka!)

Praktični del knjige kaže pa izkušenega mojstra. Tudi teorijo je v
splošnem pravilno dojel in podal, vendar manj točno, izčrpno in dosledno
kot naš gorenjski čebelar Anton Janša, kar bi zopet kazalo, da je Dajnko
delal po nemškem kopitu. Njegovo Čelarstvo namreč vestno ponavlja
nemško čebelarstvo učenost prvih desetletij 19. stoletja z vsemi njenimi vrli-
nami in napakami vred. Ne smemo pa pri tem pozabiti, da so Janša in
naši čebelarji v čebelarstvu stroki tedaj korakali pred Nemci. Vendar je
Dajnkovo Čelarstvo brez dvoma zelo dobro služilo njegovim ožjim rojakom.

O Dajnkovem čebelarjenju nimamo nikakih podatkov, dasi vemo, da
je bil tudi sam čebelar, saj nam že v naslovu Čelarstva pove, da ga je napisal
po lastnih, nad dvajsetletnih izkušnjah. Iz tega bi mogli sklepati, da je
prišel čebelariti že zelo zgodaj, že v svojih študijskih letih, kolikor bi se
te besede ne utegnile nanašati na uvedbo slamnatih valjev vobče.

Pisec Čelarstva Peter Dajnko (rojen v kmečki hiši 24. IV. 1787
v Črešnjevcih pri Radgoni, umrl 22. II. 1873 pri Veliki Nedelji) je po do-
vršeni gimnaziji v Mariboru in Gradcu študiral bogoslovje v Gradcu. Po
letu 1814 je nekaj časa kaplanoval v svoji rojstni župniji Sv. Petru pri
Radgoni in pozneje v Radgoni. Od leta 1831 do smrti je bil župnik, do
leta 1870 tudi dekan in obenem mnogo let še okrožni šolski nadzornik pri
Veliki Nedelji. Kot dijak v Gradcu je bil sicer v stiku s člani »slovenskega
društva«, ki je združevalo graške slovenske dijake in duhovnike, in si pri-
zadevalo, da bi se slovensko štajersko narečje zlilo v skupni slovenski slov-
stveni jezik, vendar je imel o teh stvareh že tedaj svoje mnenje. Po njegovem
tvorijo Slovenci med Dravo in Muro posebno jezikovno skupino, ki ji je
treba zagotoviti tudi slovstvo z vsemi posebnostmi domače govornice, ne
glede na razvoj literarnega jezika v južnem (kranjskem) in zahodnem
(koroškem) delu slovenskega etničnega ozemlja.

Kmalu po dovršenih študijah je pričel uresničevati svoj program, pridno
je pisal in izdajal knjige za šole, dom, cerkev in gospodarstvo, in sicer v
nekakšni mešanici vzhodnoštajerskega narečja in slovenskega slovstvenega
jezika. Prve knjige v letih 1816—1821 je pisal in tiskal še v bohoričici. Ver-
jetno na Kopitarjevo pobudo pa se je poleg Metelka tudi on lotil reforme
črkopisa. L. 1824 je izdal svojo slovnico domačega narečja, v kateri je pre-
ložil nov črkopis, dajničico.

Nadaljeval je z izdajanjem knjig v svojem črkopisu in si za delo pri
izpolnjevanju svojega programa pridobil več pomagačev. Računal je, da bo
s svojo abecedo zmagal, zlasti ker so jo spočetka laskavo ocenili in jo je
vlada uvedla celo v šole.** Toda pod vplivom graških slavistov, predvsem
pod vplivom Antona Murka, je morala vlada l. 1838 prepovedati uporabo
dajničice v šoli. Dajnko je bil užaljen in je za nekaj časa popolnoma umolknil.
Po revolucijskem letu 1848, v katerem se Dajnko baje ni posebno izkazal,
se je njegova aktivnost sicer zopet poživila, vendar ne več v prejšnji meri;
zbiral in sestavljal je le še gradivo za zgodovino župnij svoje dekanije, ki
je deloma ostalo v rokopisu.

Dajnko je eden izmed najplodovitejših pisateljev svoje dobe. Njegova številna dela (nad 30) so budila veselje do slovenske knjige med najširšimi ljudskimi sloji. Te zasluge odtehtajo njegovo slabost, da je rad nemškutaril, posebno po prepovedi »dajničice«, še bolj pa po prelomnem letu 1848.

Opombe uredništva: * Kdor bi hotel primerjati Dajnkovo Čelarstvo z deli I. C. Knauffa, bi moral pregledati naslednje njegove čebelarke knjige:

1. Die Behandlung der Bienen ihren Naturtrieben gemäss, 2. izdaja. Jena 1819, XXXII—366 str., 1. izdaja Mülheim 1805. IV—192 str.

2. Herbst-Winter- und Frühlings-Abende od poglavja: Die wichtigsten Erinnerungen und Belehrungen, wie man seine Bienen vom Herbst bis zum Frühjahr sicher und gewiss überwintert und so einrichtet, dass sie nicht nur gesund die Frühlingsnahrung erreichen, sondern sie auch gehörig benutzen können, dalje. Jena 1820.

3. Tagebuch meiner Bienenreise i. J. 1820 in Ober- und Unterhessen etc. oder Proben, wie Bienen behandelt werden müssen und wie sie auch im Kriege gebraucht werden können. Jena 1821, 120 str.

** Avstrijska reakcija, ki jo je v tem primeru podpiralo celo nemško meščanstvo, je z veseljem gledala na Dajnkovo delo, zavedajoč se, da bo vsaka jezikovna diferenciacija na Slovenskem pomagala razbijati tudi slovensko narodno enotnost.

Rado Ličan:

Narkotiziranje čebel in matic

Moderno čebelarstvo. Dva angleška zoologa sta odkrila način, kako je treba ravnati s čebelami, da zberejo čim več medu. Čebele je treba omamiti z ogljikovim dioksidom. Ko se po omami opomorejo, so telesno popolnoma zdrave, zgodi pa se v njih važna nagonška sprememba. Te čebele namreč ne skrbijo več za zarod, ampak skrbijo le za nabiranje nektarja. Tako omamljene čebele so pri poizkusih zbrale štirikrat več medu kakor navadne čebele. Seveda pa bo treba pri takem čebelarstvu skrbeti tudi za zarod.

»Slovenski poročevalec« št. 53/1951.

Gornja vest, ki jo je med »Novicami in zanimivostmi z vsega sveta« objavil 3. marca »Slovenski poročevalec«, je vzdignila med našimi čebelarji mnogo prahu. Nekateri so jo zavrnili kot navadno časopisno raco, mnogi pa so se obrnili na naše uredništvo s prošnjo, da jim razložimo, koliko je na stvari resnice. Da ne bomo odgovarjali vsakemu posebej, smo se namenili zadevo pojasniti v obliki kratkega članka.

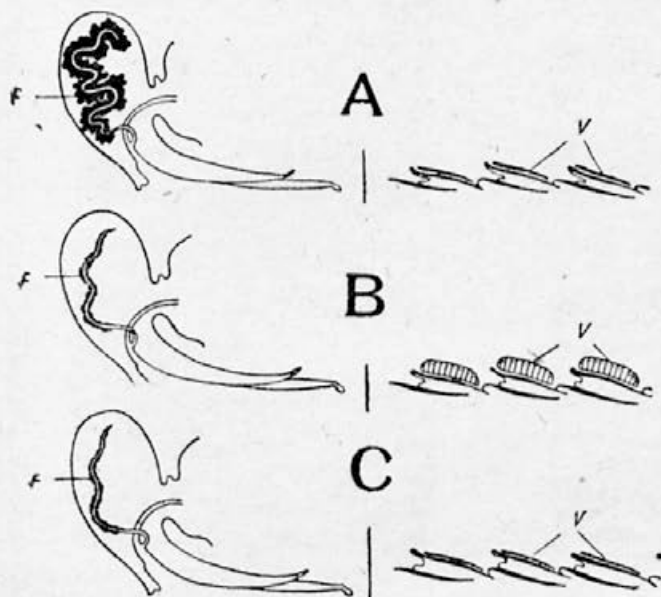
Narkotiziranje uporabljajo nekateri čebelarji pri izmenjavanju in dodajanju matic. Osirotele čebele omamijo s primernim sredstvom tako, da popadajo s satoy na dno panja, med omamljene čebele spuste novo matico, nato pa panj prezračijo. Ta način je zlasti med Čehi zelo razširjen. Dostikrat je to edini način, s katerim je mogoče prisiliti uporno družino, ki je po vrsti umorila že več dodanih matic, da se zadovolji z novo gospodarico.

Primernih narkotičnih sredstev je več. Najpreprostejše in vsakomur dostopno sredstvo je navadna krvnica ali bovist, ki ga je priporočal za omamljanje čebel pri združevanju rojev že Peter Dajnko v svojem Čelarstvu. To

je goba jajčaste oblike, ki raste mesca avgusta in septembra po pašnikih. Njeno meso je spočetka snežnobelo in celo užitno, kasneje pa razpade v temnorjavo trose, ki jih raznaša veter skozi odprtino, nastalo na vrhu kožnatega ovoja. Gobo je treba tedaj, ko je njeno meso še belo, odtrgati in razrezati na tanke lističe. Če zažgemo nekaj takih na soncu posušenih lističev ter jih v skodelici potisnemo zadaj v panj, pri katerem nato zamašimo žrelo in vse reže, se začne razvijati plin, ki v razmeroma kratkem času omoti čebele.

Nadaljnja omotična sredstva so eter, kloroform in solitrnokisli amonijak. Eter je tekočina. Vlijemo ga v skodelico, skodelico pa postavimo pod

Pri čebeli razlikujemo tri življenjska razdobja:

A) 10 dni trajajočo dobo notranje službe, B) 10 dni trajajočo dobo prehodne službe, C) 20 do 30 dni trajajočo dobo zunanje službe.

V prvi dobi so aktivne krmilne žleze (F), dočim so voskovne žleze (V) še nerazvite; v drugi dobi so krmilne žleze zakrnele, voskovne žleze pa v polnem razmahu; v tretji dobi so obojne žleze degenerirane.

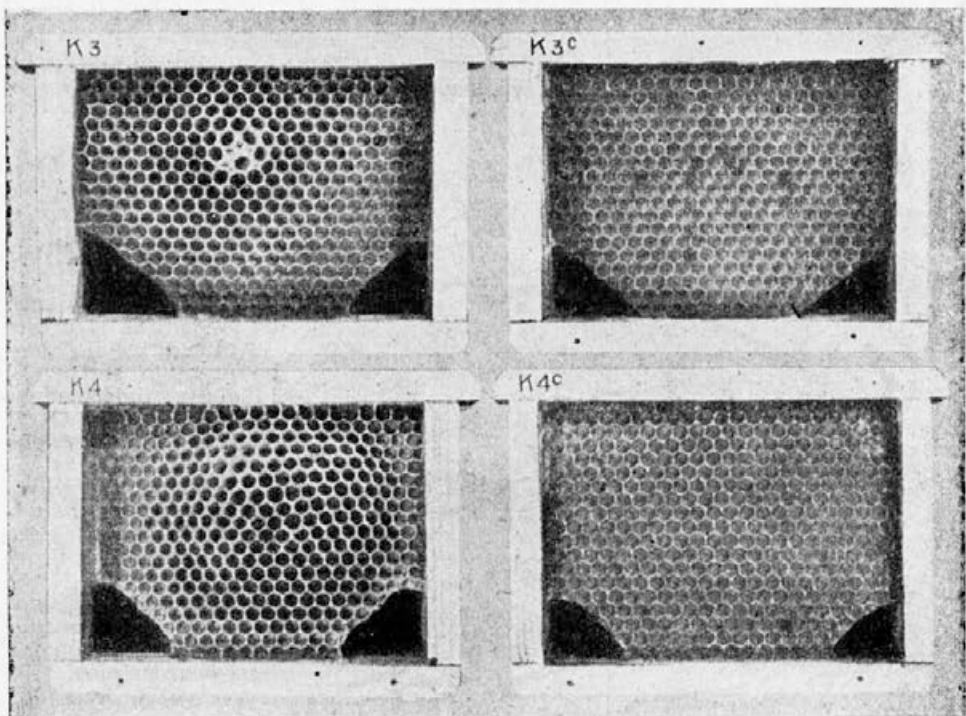
(Po dr. Frischu)

čebelje gnezdo. Solitrnokisli amonijak zdrobimo in potrosimo z njim preperelo vrbovino v kadilniku. Les zažgemo in razpihomo, a ko se razvije dovolj dima, podkadimo z njim čebele.

Pri vseh takih operacijah je umestno zalego odstraniti, med prezračevanjem pa žrelo za nekaj časa zasloniti z žičnato mrežico. Če bi ostalo žrelo tedaj, ko se čebele prebujajo iz omame, popolnoma odprto, bi marsikatera izletela in le s težavo našla zopet svojo domačijo. Večina bi jih zašla v tuje panje, kjer bi jih domačinke pomorile. Ugotovljeno je namreč, da po narkozi zgube čebele ves spomin.

Kloroform in eter so uporabljali čebelarji znanstveniki tudi za omamljanje matice pri umetnem oplemenjevanju. Da bi se izognili privezovanju matice na operacijsko mizico, so jo vtaknili z glavo naprej v primerno debelo stekleno cevko, z druge strani pa spustili v cevko omamljujoče hlape. V novjšem času so pri tem opravilu po J. Hambletonovem nasvetu nadomestili eter in kloroform z ogljikovim dioksidom. Ta plin deluje tako

naglo, da narkotizirane živalce sploh nimajo časa za razburjanje. Nasprotno kot pri etrski ali kloroformski narkozi ostanejo popolnoma suhe in ne povračajo medu, četudi so si poprej z njim napolnile želodčke. Tudi njih vonj se zaradi narkoze prav nič ne spremeni. Matice lahko pustimo v narkotičnem stanju poldrugo uro, ne da bi imelo to zanje kake škodljive posledice. Po narkozi si na svežem zraku opomorejo v nekaj minutah in se že čez

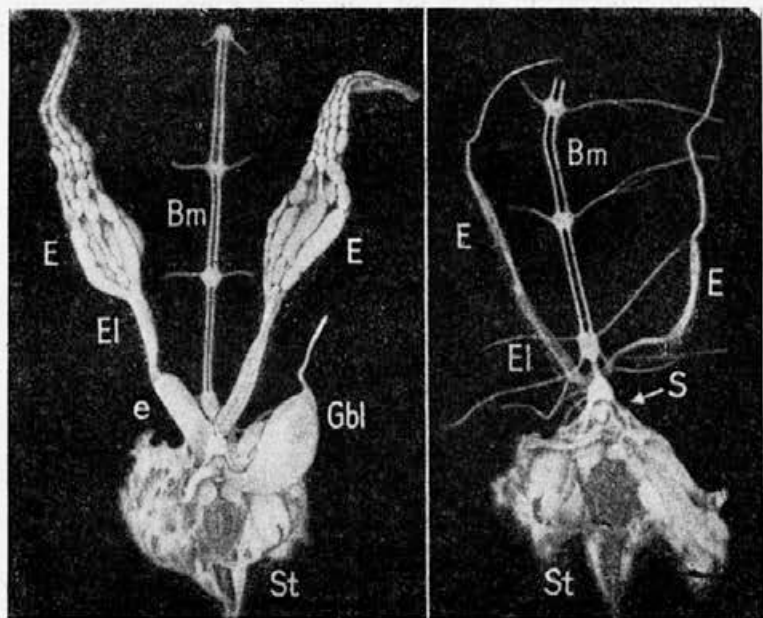

Razlika v dograditvi satnic pri nenarkotiziranih družinicah (K3, K4) in pri čebelah, omamljenih z ogljikovim dioksidom (K3c, K4c). — Iz Schweizerische Bienenzeitung.

pol ure obnašajo popolnoma normalno. Upoštevanja vredno pa je to, da pospešuje narkoza z ogljikovim dioksidom pri mladih maticah zorenje jajčec. Zavlačevanje z zaleganjem, ki so ga prej redno opazovali pri umetno oplemenjenih maticah, je z novim načinom popolnoma prenehalo. Umetno oplemenjene matice začno zalegati prav tako hitro kakor naravno sprasene. Ta gonadotropni* vpliv ogljikovega dioksida pa se javlja po Mackensenovih izkušnjah le tedaj, če izpostavimo matice dvema 10 minut trajajočima narkozama, med katerima mora biti vsaj 24 ur presledka. Zakaj je tako, do danes še ni raziskano. Vsekakor pa je to odkritje važno in je sprožilo nova raziskavanja.

* Gonade = spolne žleze, gonadotropen = pospešujoč razvoj spolnih žlez (približen pomen).

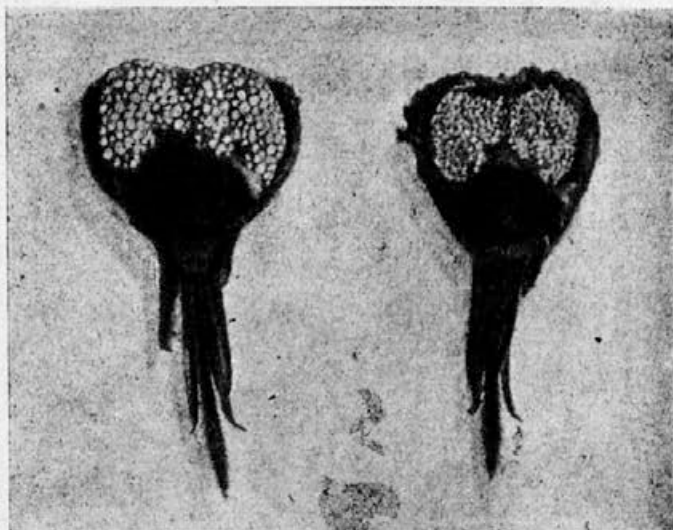
Ker so čebele zakrnela samice, se nehote vsiljuje misel, da se mora pri njih gonadotropni učinek ogljikovega dioksida še izraziteje pokazati kot pri maticah. Vsakdo bi pričakoval, da bo prišlo v njihovih jajčnikih po narkotiziranju do zorenja jajčec in da se bo pojavilo zlasti v brezmatični družini v najkrajšem času večje število trotovk. S poizkusi o delovanju ogljikovega dioksida na čebele sta se ukvarjala C. R. Ribbands iz Rothansteda v Angliji in W. Fyg iz Liebefelda pri Bernu v Švici. Njuni poizkusi pa so se končali ravno nasprotno. Razvojna tendenca jajčec, ki je v jajčnikih čebel bolj ali

Na levi: Dobro razviti spolni organi nenarkotizirane čebele iz poizkusne družinice. Na desni: Popolnoma zakrneli jajčniki z ogljikovim dioksidom omamljene čebele. (E jajčniki, El jajčne vodnice, e zrelo jajčece, S zakrnela semenska mošnjica, Bm trebušnjača, Gbl strupni mehurček, St želó.)

manj latentna, se sploh ni uveljavila. Zdi se celo, da je bila popolnoma zatrta. Ker pa so jajčniki v neki določeni zvezi z goltnimi žlezami, z voskovnimi žlezami in z maščobnim slojem, je razumljivo, da zaviralni vpliv tudi na teh organih ni izostal. V ponašanju čebel so nastale velike spremembe, ki nikakor niso v skladu z normalnim potekom. Ribbands je na primer ugotovil, da so se mlade čebele, ki so se primerno svoji starostni stopnji ukvarjale s pitanjem zalege, po narkozi na mah izneverile dotedanjim svojim opravilom, izletele na pašo in začele v panj prinašati nektar. Čebel s kepiciami obnožine na zadnjih okončinah sploh ni bilo več opaziti niti na bradi niti na satju. Potemtakem so morale tudi nabiralke peloda preiti k nabiranju medecine. Na kratko povedano: Prav vso družino od najmlajše pa do najstarejše čebele je zajel en sam nagon, nagon zbiranja medecine.

Medtem ko je Ribbands preizkušal učinek narkoze z ogljikovim dioksidom na izletavajočih čebelah, se je Fyg omejil na poizkuse v zaprtem prostoru. Za to je pripravil šest tako imenovanih »Liebefeldskih poizkusnih zabojčkov«, šest panjičkov na en sat, velikih 16 x 14 cm, s šipami na obeh straneh. Vsakega je naselil s kakimi 150 čebelami, in sicer prve štiri s čebelami iz istega plemenjaka, zadnja dva pa iz neke druge družine. Vse družinice je pustil brezmatične. Dve sta imeli izdelana sata s precejšnjo zalogo obnožine, ostale štiri pa neizdelane satnice. Kot hrano so prejemale oslajeno vodo in sladkorno testo, zameseno z medom. Tri družinice je nato omamil z ogljikovim dioksidom, ki ga je bil napravil v Kippovem aparatu tako, da je polil marmor s solno kislino. Nastali plin je spustil po klorokalcijevi cevi,

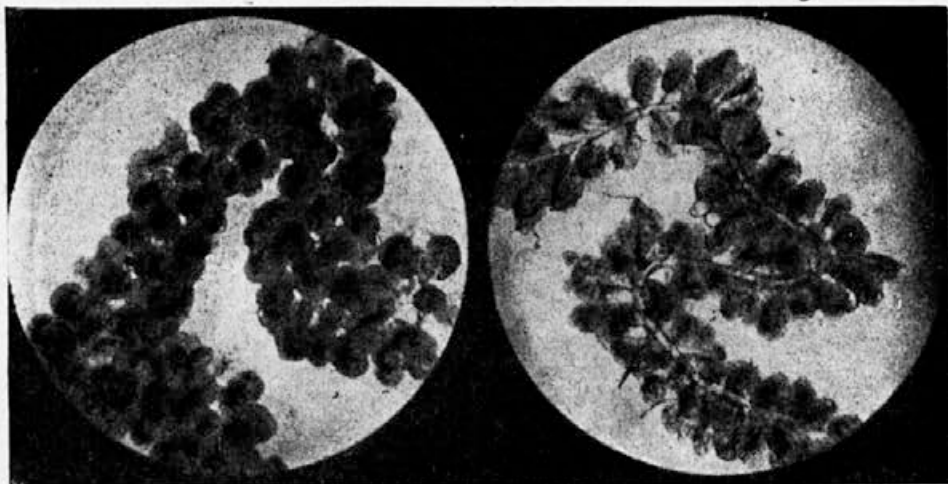
Razvite in nerazvite krmilne žleze v glavi čebele

v kateri se je osušil, v zabojčke. Pri teh je seveda poprej dobro zamašil vse reže. Eno od izbranih družinic je narkotiziral petkrat, drugo trikrat, tretjo pa samo enkrat. Vsaka narkoza je trajala po 15 minut, med posameznimi narkozami pa je bilo 24 ur presledka. Druge skupine treh družinic za kontrolo ni narkotiziral.

Čebele v kontrolnih družinicah so kmalu začele nategovati celice na satnicah. Gradile so trotovske in čebelje celice ter jih polnile s tekočo hrano iz pitalnikov. Med sedmim in enajstim poizkusnim dnevom »so dokumentirale svojo brezmatičnost«, kot pravi Fyg, »na zelo očiten in karakterističen način s tem, da so napihnile celice v matične nastavke.« Med osemnajstim in dvaindvajsetim poizkusnim dnevom so se pojavila v celicah jajčeca, ki so izvirala od večjega števila trotovk. Pri eni družinici so se iz teh jajčec poleg trotovske žrke, ki so jih čebele pošteno založile z mlečkom in jih docela pravilno negovale. »Moremo torej reči,« razlaga dalje Fyg, »da so se tri kontrolne družinice kljub ujetništvu in majhnemu številu čebel nagonsko

ves čas normalno, to se pravi, natančno tako obnašale, kot bi se prosto izletavajoča brezmatična družina, ki si ne more sporediti matice, ker nima niti jajčec, niti žrk.»

Narkotizirane tri družinice se spočetka niso vedle dosti drugače kot nenarkotizirane kontrolne živalce. Bile so morda nekoliko bolj nemirne, toda simptoni kakih poškodb se niso pokazali. Šele peti in šesti dan so se pojavile razlike. Medtem ko so kontrolne družinice tedaj že prav pridno gradile in prenašale sladkorno raztopino iz pitalnih naprav v satje, so narkotizirane na debelo lenarile. Satnic se sploh niso dotaknile, hrane pa so vsakokrat odvzele samo toliko, kolikor so je potrebovale za lastno porabo. Niti družinica z izdelanim satom se ni spomnila, da bi kopičila v njem tekočo hrano. V treh do štirih tednih, kolikor časa je trajal poizkus, niso ničesar

Zelo povečane krmilne žleze. Na levi: razvite, na desni: nerazvite

ukrenile, iz česar bi mogli sklepati, da se čutijo brezmatične. In tudi trotočke se niso pojavile. Vse tako kaže, da so nagoni, ki so v zvezi z negovanjem zalege, pri njih docela zamrli in da so samo čakale, kdaj bodo mogle izleteti na bero. Ker pa se jim taka prilika ni nudila, so lenarile kakor vse pašne čebele v normalnih družinah ob deževnem vremenu ali ob usahnitvi medenih virov zaradi suše, vetrov itd. Zanimivo je, da so zgubile celo smisel za graditev satja, kar da slutiti, da se jim voskovne žleze sploh niso razvile. Fyg teh ni anatomske preiskal, pač pa jajčnike, krmilne žleze in maščobni sloj.

Od 162 preiskanih kontrolnih čebel jih je imelo 54, t. j. 33.4% nepovečane in 108 ali 66.6% povečane jajčnike. 75 čebel je imelo tako dobro razvite ovarije, kot jih najdemo samo pri trotovkah. Med 162 preiskanimi narkotiziranimi čebelami pa jih je bilo zgolj osem, t. j. 5% s povečanimi jajčniki in še te so spadale prav vse k družinici, ki je bila samo enkrat omamljena z ogljikovim dioksidom. Ovariji ostalih 154 čebel (= 95%) so bili docela nerazviti, skoraj bolj degenerirani kot pri normalnih čebelah. Iste razlike

je bilo opaziti tudi na krmilnih žlezah in maščobnem sloju narkotiziranih in nenarkotiziranih čebel. Pri kontrolnih čebelah so bili ti organi na splošno v polni aktivnosti, pri čebelah druge skupine pa razmeroma slabo razviti.

Ker je mogoče z ogljikovim dioksidom nekatere nagone pri čebelah zelo omejiti ali celo docela zatreti, je dana s tem široka možnost eksperimentalnega raziskavanja zamotanega nagonskega življenja čebel in najbrž tudi drugih žuželk. Prav gotovo bodo nadaljnji poizkusi že v kratkem času sledili. Čebelarje bo seveda predvsem zanimala njih praktična stran. Ze sedaj lahko rečemo, da je mogoče na tej podlagi vse čebele kake družine — da, celo najmlajše — v primeru dobre paše pognati iz panja na bero in tako znatno zvišati donos. Toda taka družina bi bila po končani paši zapisana poginu, ker bi zaradi zanemarjanja zalege izostal ves naraščaj. Nastane vprašanje, ali se je mogoče s kakimi ukrepi tem pogubnim posledicam izogniti. Če bi delali z dvojnimi družinami v istem panju, od katerih bi ena samo brala, druga pa gojila zanemarjeno zalego, bi najbrž prav nič ne pridobili.

Ob koncu naj se dotaknem še nekega izkustva naših prevoznikov, ki je po mojem mnenju s tem problemom v nekaki zvezi. Zgodilo se je, da so nekatere družine na dolgi progi zaradi zadušitve pašnih čebel tako oslabele, da se je ob dovozu na pasišče prikazala pred žrelom le redka oglednica. Čebelar je bil pripravljen na najhujši poraz. Od obupa bi najraje zložil vse obubožane panje v železniški voz in se čimprej z njimi vrnil domov, če bi se ne bal, da se mu ne bo med povratkom še to zadušilo, kar se je med vožnjo na pasišče komaj rešilo. Toda ko se je odprla paša, je z začudenjem opazil, da se je usulo iz panja vse, »kar leze ino gre«, da so bile med nabiralkami celo nekaj dni stare mladice. Izlet pri takih družinah ni bil prav nič slabši kot pri plemenjakih, ki med prevozom niso utrpeli tolikšnih izgub. Pojav si je razlagal tako, da dobra paša pospešuje nabiralno dejavnost tudi pri najmlajših čebelah, v resnici pa je morda izvirala ta čarovna moč od narkoze ogljikovega dioksida, kateremu so bile prekomerno izpostavljene med prevozom. Znanò je, da vse živali, torej tudi čebele zajemajo iz zraka kisik, izločujejo pa ogljikov dioksid, ki se ga lahko nabere v ozkem prostoru panja z nepravilnim prezračevanjem toliko, da jih začne dušiti. Zlasti čebele v notranjosti gnezda popadajo zaradi omame na tla, gibanje površinskih čebel ali celo čebelarjevi ukrepi pa jim lahko dovedejo toliko svežega zraka, da se spet zbude iz omame. A kaj je to drugega kakor narkoza z ogljikovim dioksidom? In taka narkoza je pri čebelah, kakor smo slišali, spodbuda za splošno uveljavljenje nabiralnega nagona.

Semkaj spadajo vsèkakor tudi poizkusi prevažanja čebel v zabojčkih brez vsakršne ventilacije, o katerih so pred leti poročali ruski znanstveniki. Ti poizkusi so pokazali, da prenašajo čebele brez občutne škode razmeroma visoke koncentracije ogljikovega dioksida. Saj je neka družinica v navadnem poštnem zavoju kljub pomanjkanju zraka popolnoma dobro prestala osemdnevno vožnjo z raznimi prometnimi sredstvi. Pri prevažanju ni treba torej toliko paziti na prezračevanje kakor na to, da čebel ne moti dnevna svetloba. Svetloba jih priganja na prosto, jih spravi v gibanje in razburjenje, to pa povzroči v panjih silno vročino, ki je dostikrat glavni, če ne edini vzrok zadušitve.

Inž. Rihar Jože:

Ogrožanje čebelarstva z zatiranjem rastlinskih bolezni in škodljivcev

Tudi v naših čebelarstvih vrstah smo že večkrat razpravljali, kako bi se izognili škodi, ki jo povzroča čebelarstvu škropljenje sadnega drevja in nekaterih drugih kmetijskih kultur. V zadnjih letih je bilo pri nas že več primerov, da so čebele množično umirale zaradi škropljenja sadnega drevja. Uporaba zatiralnih sredstev, ki usmrte tudi čebele, je povzročila mnogo razburjenja, precej škode in še več upravičenega, pa morda prav toliko nepotrebnega strahu.

Ceni se, da uničijo v kmetijstvu rastlinski škodljivci in bolezni še vedno približno petino pridelkov. Zato je nujno, da v našem stremljenju za dvig sadnih in poljskih pridelkov ter za ohranjanje gozdov povečamo uporabo zaščitnih sredstev. S škropivi in zapraševalnimi sredstvi pa ne uničujemo samo škodljivcev in bolezni, temveč tudi naše naravne zaveznike med žuželkami. Med njimi so v nevarnosti zlasti čebele. Ni čudno, da se v državah z intenzivnim kmetijstvom vsestransko ukvarjajo z vprašanjem, koliko posamezna zatiralna sredstva škodujejo čebelarstvu in kaj je treba ukreniti, da se škoda prepreči ali — če to ni mogoče — vsaj zmanjša. V Sloveniji, posebno v goriškem okraju je znanih več primerov, ko so bila zadnja leta popolnoma uničena nekatera čebelarstva. Sklepati je, da so čebelje družine izumrle zaradi uporabe arzenovih škropiv.

Kot primer škode, povzročene z arzenovimi preparati, navajam podatke A. Himmera. V bližini Nürnberga je bilo stresenih z letal 254.000 kg arzenovih preparatov. Zaprašenih je bilo 5560 ha gozdov. Zapraševali so v juniju in juliju 1931. Skoraj vse čebelje družine, ki so bile na področju zatiranja, so poginile. Izumrlo je 1073 čebeljih družin popolnoma, 358 pa jih je močno oslabilo. Čebelje družine so izumrle še v oddaljenosti 7 km od področij, ki so jih letala zaprašila. Pri zapraševanju z motorkami so izumrle le tiste čebelje družine, ki so bile do 3 km daleč od zaprašenega področja. Po zlu so šle tudi družine, ki so jih odpeljali iz zaprašenega področja prvi dan po zapraševanju. Zanimivo je, da je prišlo čez 14 dni do ponovnega izumiranja čebeljih družin, čeprav je že nekaj dni po zapraševanju močno deževalo.

V zadnjih letih čedalje manj uporabljajo arzenove pripravke. V promet prihajajo nova, bolj učinkovita sredstva, kakor so: DDT, heksa-preparati in fosforne zmesi.

Tudi v letu 1951 bomo uporabljali pri nas DDT proti jabolčnemu cvetožeru in kaparju. Z njim škropimo drevje nekako v aprilu tik pred cvetenjem. Nadalje bomo uporabljali DDT v začetku maja ter pri drugem in tretjem poletnem škropljenju. Škropili bomo z 1% tekočim pantakanom. V letošnjem letu pa smo uvozili tudi večje količine heksa- in fosfornih preparatov, kar utegne imeti v Sloveniji resne posledice za naše »opraševalne postaje« — čebelje družine.

Oglejmo si, kako delujejo ti strupi na žuželke, predvsem na čebele! DDT (diklordifeniltrikloretan) uporabljamo v prašku ali tekočega z imenom pepein ali pantakan, v Nemčiji in v Švici pa z imenom gesarol. DDT in heksa pripravki so si po svojem učinku podobni. Oba strupa namreč delujeta na živčevje žuželk. Žuželka delno ali vsa ohromi, če zaužije le nezatno količino strupa, ali pa če se le dotakne površine, ki je bila potresena oziroma poškropljena z njim. Leta 1948 je bilo v Nemčiji pri 73 preiskanih primerih ugotovljeno, da je bil triindvajsetkrat vzrok zastrupitve DDT. Značilno je, da deluje DDT na žuželke zelo počasi. Na čebele deluje najmočnejše v prvih 24 urah, po treh dneh pa zanje ni več nevaren, medtem ko nekatere druge žuželke usmrti šele čez 8—10 dni. Čeprav je bilo javljenih v raznih državah že mnogo primerov škode, ki jo je bil povzročil DDT čebelam, vendar prevladuje mnenje, da si čebele od te škode le še opomorejo. Zaradi zastrupitve odmro namreč samo pašne čebele, v večini primerov pa ostanejo zdrave mladice v panju in zalega.

Znatno huje kot DDT delujejo na čebele heksa preparati (heksaklorcikloheksan). Heksa preparati prihajajo v trgovino pod značkami HCN, BHC, 666, heksalo, heksater, gameksan, agrocid št. 7, perfektan, cid št. 20 itd. Pripomnimo naj, da so samo v Nemčiji v prodaji heksa-preparati z 20 različnimi imeni. V Sloveniji poznamo omenjena sredstva z imeni agrocid št. 2, agrocid št. 7 in gameksan. Je to svetlosiva snov, za katero je značilen duh po gnilobi. Navzamejo se ga tudi kulture, ki jih z njimi potresemo ali poškropimo. Zlasti iz Švice javljajo za leto 1948 in 1949 nešteto primerov, ko so zaradi uporabe tega sredstva pri škropljenju oljne repice in sadnega drevja utrpelje čebelje družine velike izgube. Heksa pripravki ne uničujejo samo pašnih čebel, temveč tudi mladice in žrke, ki so hranjene s cvetnim prahom. Izumrla je v nekaterih panjih odkrita zalega, pa tudi matice. V vseh primerih je nastala škoda zato, ker so škropiva uporabljali nepravilno, to je, škropili so rastline v času cvetenja. Pogosto so čebele množično odmirale zato, ker so obletavale razne cvetlice, ki so rastle pod poškropljenim drevjem. Ker se bo v letošnjem letu gameksan uporabljal v raznih krajih Slovenije, je potrebno, da se čebelarji zanimajo, kje in kdaj bodo z njim škropili.

Poleg navedenih dveh strupov se bodo uporabljali tudi fosforni preparati. Po kemični sestavi je to paranitrofenildietil tiofosfat, ki ga v Ameriki prodajajo pod imenom parathion, v Nemčiji pod značko »E 605«, v drugih državah pa je znan pod imeni folidol, E-506, B-404, etilon itd. Vsi ti preparati niso strupeni samo za čebele, ampak celo za ljudi. V Švici je v večini kantonov prodaja fosfornih preparatov prepovedana, v nekaterih kantonih pa je nakup dovoljen le s posebnim pooblastilom. Čeprav so ta sredstva v rabi le kratek čas, je znanih že mnogo primerov, da so bile čebele uničene. Parathion ne zastrupi le vsake čebele, ki pride z njim v dotiko, temveč se širi tudi s čebele na čebelo. Čebele, ki so se zastrupile s parathionom, prenesejo po vrnitvi v panj strup na druge čebele. V čebelji družini nastane splošno klanje, ker skušajo zdrave čebele izgnati zastrupljene iz panja. Ugotovili so, da povzroči 18 s fosfornim preparatom zastrupljenih čebel odmrtje 600—700 zdravih čebel.

Tako smo navedli najvažnejše, kar mora vedeti tudi čebelar o raznih novejših zaščitnih sredstvih. Brez dvoma bomo tudi pri nas uporabljali našeta najbolj učinkovita zatiralna sredstva v čedalje večji meri. Temu se čebelarji ne bomo mogli upreti, toda skrbeti bomo morali, da ne bo prišlo zaradi uporabe teh sredstev do večje škode v čebelarstvu. Svetujemo, da se čebelarske organizacije povežejo z organi, ki se bore proti rastlinskim boleznim in škodljivcem (Fitosaniteta). Čebelarji naj vplivajo na pravilno izvajanje zatiralnih akcij zlasti s pojasnjevanjem, da:

1. Sadnega drevja, oljne repice itd. ne smemo škropiti v času, ko so cveti odprti, to je v času, ko obiskujejo cvetje čebele. Vzrok zastrupitve so lahko tudi razne cvetlice (n. pr. spomladanski žefran, regrat itd.), ki rastejo pod sadnim drevjem.

2. Ako škropimo v večjem obsegu, naj okoliški čebelarji ukreenejo pravočasno vse potrebno za varnost čebeljih družin (odvoz, začasna pripora žrel).

3. Škropimo po možnosti v oblačnih, hladnih dneh, ko čebele v manjši meri izletavajo.

4. Sadjarje in škropilne ekipe je treba poučiti, katera škropiva škodujejo čebelam. V Angliji, Danski, Franciji, Nemčiji so v zakonskih odredbah o ravnanju z zaščitnimi sredstvi tudi določila o zaščiti čebel pri uporabi zaščitnih sredstev. Na Danskem opremljajo vreče, v katerih so za čebele strupeni insekticidi, z etiketo, na kateri je narisana čebela, poleg nje pa besedilo: Nevarno za čebele! Važno je tudi, da pri škropljenju ne uporabljamo strupov v močnejši raztopini, kot je v navodilih za škropljenje predpisano.

Strokovnjaki naše fitosanitarne službe so o pravilnem ravnanju z zatiralnimi sredstvi poučili terenske organe, ki opravljajo raznovrstna škropljenja. Potrebno pa je, da so o tem poučeni tudi čebelarji in da po svojih močeh aktivno sodelujejo pri organizaciji zaščitnih akcij. Tako bodo najlaže vplivali, da se bo škropljenje pravilno opravljalo.

Le s sodelovanjem vseh prizadetih, zlasti pa sadjarjev in čebelarjev, ter z natančnim poukom škropilcev bomo preprečili večjo škodo, ki bi sicer doletela naše čebelarstvo.

Na levi: Škropljenje sadnega drevja z motorno brizgalko
Na desni: Letalo v službi zatiranja rastlinskih škodljivcev
(Obe sliki iz Schweizerische Bienenzeitung)

Ali prav prestavljamo?

Pod tem naslovom je objavil tovariš urednik v 7.—8. številki Slovenskega čebelarja že predlanskim res zanimiv in poučen članek o prestavljanju v AŽ-panjih. Tu se je prvokrat pisalo o zmotah in napakah, ki so se večinoma ponavljale pri vsakoletnem prestavljanju v AŽ-panjih. Do nedavnega so v čebelarških knjigah in listih, pa tudi na vseh predavanjih učili in trdili samo tisto, kar je Žnideršič priporočal v svoji knjigi »Naš panj«. Dolga leta so peli samo eno pesem — pesem »Preussove dediščine«.

Ne najdem besed, da bi popisala, s kolikim užitek sem večkrat prebrala omenjeni članek. Razjasnil mi je marsikaj, kar mi je bilo dotlej zavito v temo. Že pri prvem branju tega članka sem sklenila, da do prihodnje pomladi popišem svoj način prestavljanja, ki je bil za tiste čase velik, če že ne celo smrten greh. Za ta greh bi takrat od strokovnjakov ne dobila odveze.

Med tem časom pa je Slovenski čebelar skoro popolnoma zaspal. Ni bilo veliko upanja na njegovo vstajenje. Z njim vred je zadremal tudi moj sklep. Zdramil me je tovariš Virmašan, ko je v svojem članku »Brez odziva« precej krepko švrknil po stari čebelarški gardi, ki se greje v zapečku in sanja o svojih izkušnjah in preizkušnjah.

Že je poteklo celih 31 let, odkar se mi je posrečilo postaviti prvi AŽ-panj v čebelnjak. Oj blaženi spomini! Bilo mi je, kakor da sem v devetih nebesih. Ali kaj, ko to ni trajalo dolgo. Kaj kmalu so se pojavile razne skrbi in težave, zveste spremljevalke vseh začetnikov, ki so takrat začeli čebelariti v AŽ-panjih. Tudi danes ni začetniku z rožicami postlano. Kdor nima dobrega strica ali prijatelja, ki mu priskoči na pomoč z voskom ali celo s satnicami, napreduje le počasi. Kar se pa tiče izbire panjev, je vendar veliko na boljšem, kot smo bili mi. Danes se namreč ne bije več boj za tak ali drugačen panj. Že dolga leta je AŽ-panj potrjen in močno zasidran v našem čebelarstvu. S tem je prenehalo razno igračkanje, ki more začetnika gmotno popolnoma izčrpati in mu celo vzeti veselje do čebelarjenja. Dovolj je danes izkušenih čebelarjev, ki čebelarijo samo z AŽ-panji. Vsi ti so močna opora vsakemu začetniku, ki ima resno voljo in veselje do čebelarstva.

Pred 30 leti ni bilo tako. V mojem okolišu je bilo tedaj čebelarjenje z AŽ-panji šele v povojih. Zato skoraj ni bilo čebelarja, ki bi mi mogel pomagati z nasveti. Teoretično sem bila za tiste čase sicer še precej dobro podkovan, a z gospo prakso se še nisem seznanila. Ravнала sem se predvsem po mesečnih navodilih za začetnike, ki jih je objavljala »Slovenski čebelar«. Iz njih sem zajemala z veliko žlico; še danes so mi ljuba in draga, saj so mi bila svoje dni največja pomoč in opora.

Po teh navodilih sem težko pričakovanega prvca iz kranjčica vsadila v plodišče novega AŽ-panja deloma na cele satnice deloma na izdelano satje, ki sem si ga že jeseni za to pripravila. Čez 11 dni je dobil drujec v medišču isto balo. Oba roja sta dobro napredovala. Pri gradnji satja je še prvec pomagal drujcu, vendar sta ostali dve satnici v medišču nedodelani. Jeseni sem oba roja združila. Zazimila sem močno družino z zadostno zimsko

zalogo in z mlado rodovitno matico. Prvi koraki so bili torej napravljeni. Z velikimi upi sem pričakovala pomladi.

Panj je odlično prezimil. Ob dobri spomladanski paši se je povoljno razvijal, tako da je bilo že prve dni majnika ploskoma zaleženih 7 satov. Prišel je čas, ko ga je bilo treba prestaviti. A kako? To vprašanje bi mi ne delalo nikakih preglavic, ako bi se bila ravnala po pravih stare šole in njenih predpisih. Takim predpisom pa se je uprlo moje srce. V njem je bilo preveč sočutja in ljubezni do matice, da bi jo bila pustila v plodišču na enem samem satu zalege, tako rekoč oropano vsega spremstva in popolnoma osamljeno. Po dvodnevem oklevanju se le odločim in se spravim na delo. Štiri zaležene sate, v katerih je bilo mnogo starejše zalege, prestavim v medišče, dodam obnožinski sat, ves ostali prostor pa napolnim s praznimi sati. V plodišču pustim dva sata z najmlajšo zalego, mednje pa potisnem sat, ki je imel na obeh straneh zaleženih nekaj celic z jajčeci in na katerem je bila tudi matica. K tej skupini primaknem obnožinski sat, na predzadnji mesti na vsako stran pa postavim po eno satnico, tako da sta na obeh zaključnih mestih stala zopet izdelana sata. Sedaj pa, kar bo, to bo! Moje prvo prestavljanje je bilo končano. Minile pa niso skrbi. Razni bav-bavi so me plašili ponoči in podnevi. Še v sanjah nisem imela pred njimi miru. Že četrty dan sem brskala po panju. Kako sem se začudila, ko je imela matica srednji sat že skoraj popolnoma zaležen. To me je zelo potolažilo in utrdilo v meni upanje, da ne bo prehudih posledic za storjeni greh. Strah me je bilo samo še roja, a tudi to strašilo je šlo srečno mimo. Roja ni bilo, medu pa 21 kg. In še ga je bilo dovolj za zimsko zalogo. Ta uspeh je v mojem čebelarstvu zaoral globoko brazdo. Nič več ni bilo pomislekov, kako naj prestavljam, nič več se nisem ozirala na predpise in na navodila.

Prva leta sem puščala v plodišču stalno po tri sate z matico, pozneje celo štiri. Prestavljam pa nekaj dni pozneje, navadno takrat, ko je že 8 do 9 satov zaleženih. Pri tem načinu prestavljanja ni opaziti nobene zmešnjave. Že drugi dan je panj v normalnem tiru. Tudi matica mi ne sili v medišče. Če sem kdaj katero našla v medišču, je bila vzrok temu pokvarjena rešetka, ali pa sem jo med prestavljanjem prezrla in sama prenesla v medišče. Odkar pa matice označujem, se mi tudi to več ne dogaja.

Kako pa je z roji? S to nadlogo skoraj nimam opravka. Odkar imam v zalogi dovolj lepega satja, dodajam satnice šele takrat, ko je plodišče že drugič zaleženo. Z odvzemanjem pokrite zalege, ki jo porabim pri narejencih, in z dodajanjem satnic v primernih presledkih z uspehom preganjam vsem panjem rojivne muhe. Kdaj odvezamem zalego in koliko je odvezamem, je odvisno od razvoja družine in od vremenskih prilik. S satnicami pregloboko posegati v razvoj čebelje družine, ni koristno; to škoduje donosu. Predvsem se ravnam po načelu, da je treba ohraniti za glavno pašo močne družine. Le, če zalotim panj, ki je nabito poln čebel in zalege, mu s satnicami prav nič ne prizanašam. Ob prvi priložnosti mu zamenjam matico, kajti od nje ne pričakujem poboljšanja.

S svojim načinom prestavljanja sem bila dolgo časa popolnoma zadovoljna. Toda žilica mi le ni dala miru. Neprestano me je nekaj priganjalo, da bi preizkusila še okrnjeni način prestavljanja. In res! Za ta poizkus sem

si vsako leto izbrala najboljši panj. Prvo leto sem iz plodišča prestavila v medišče sedem satov, drugo osem in tretje devet, tako da je ostala matica v plodišču na enem samem zaleženem satu. Kasneje sem se zopet povrnila k dvema satoma, toda tistega uspeha, kot sem ga dosegla pri drugih panjih, ni bilo. Vsako leto mi je poizkusni panj bolj ali manj zaostajal v razvoju za drugimi panji, ker je matica za nekaj časa prenehala zalegati. Zakaj takšen presledek v zaleganju? Kaj je spravilo matico iz ravnotežja? Kaj ji ni bilo pogodu? Ta vprašanja so me dolgo časa mučila, a odgovora nanja ni bilo. Našla sem ga po tolikih letih v članku tovariša urednika. Ob tej ugotovitvi priznam še to, da so mi ravno njegovi tako strokovno napisani članki v »Slovenskem čebelarju« razvozlati največ ugank iz življenja čebel. Pri svojem prvem in nadaljnjem prestavljanju sem iz ljubezni in sočutja do matice igrala pač vlogo slepe kokoši, ki včasih vendarle najde zrno.

Josip Kostanjevic:

Ali je prestavljanje res potrebno?

Pred nekaj desetletji skoraj ni bilo čebelarja v Sloveniji, ki ne bi bil prepričan, da je prestavljanje najvažnejše in najpotrebnejše čebelarstvo opravilo. Slovenski čebelarji smo slepo verovali, da brez prestavljanja ni medu, da edinole z razširjenjem plodišča v medišče dosežemo močne družine in končno, da s prestavljanjem preprečimo ali vsaj za nekaj časa odložimo rojenje.

Pravim, da smo bili Slovenci o tem prepričani, kajti drugi narodi prestavljanja sploh ne poznajo. Še celo Nemci, ki so prvi pričeli prestavljati, in od katerih smo se tudi mi tega naučili, so ga menda opustili. Kako to, da smo se edinole Slovenci tega opravila tako trdno oprijeli?

Po mojem mnenju je vzrok v tem, da se je ravno takrat, ko se je pričelo širiti prestavljanje iz nemških dežel v naše kraje, začel uveljavljati v Sloveniji Alberti-Znideršičev panj in z njim nov način čebelarjenja. Z uvedbo enotnega panja v Sloveniji pa je bila hkrati postavljena trdna podlaga prestavljanju. Saj je bil AŽ-panj nalašč za to narejen, kar kažejo satniki, ki imajo v plodišču in medišču enako mero. Tak satnik ti povsod prav pride in je vseeno, kam ga vtakneš. Pri panjih drugih sistemov to ni mogoče, ker so navadno satniki v medišču manjši kot v plodišču.

Naj bo vzrok kakršenkoli, dejstvo je, da smo se prestavljanja prav trdno oprijeli in da se ga nekateri še danes z vso silo oklepajo. Res je pa tudi, da smo si od prestavljanja obetali mnogo več koristi, kakor nam jih je moglo nuditi.

V začetku so učili, da je treba prestavljati po osem satov, tako da ostane v plodišču samo en sat z matico in mlado zalego. Čebele naj bi bile prisiljene nositi med v medišče, ker je tamkaj zaradi polegajočih se mladice čedalje več praznih celic, v katere ga najraje odlagajo. S tem, da smo v plodišču nadomestili zaležene sate s praznimi, pa smo dali matici dovolj prostora za intenzivnejše zaleganje. Zato naj bi postala družina kaj kmalu zelo močna. Toda često je bilo narobe. Po prestavitvi je nastopilo

hladno vreme, čebele so se stisnile okrog zalege v medišču, v plodišču pa se je zalega prehladila. Matica je ostala osamljena in je prenehala zalegati. Namesto da bi družina napredovala, je nazadovala.

Pozneje so spoznali, da je bolje, če ostanejo v plodišču vsaj trije zaleženi sati. Nekateri pa so pričeli prestavljati po štiri sate ali samo po dva in se tega oklepajo še danes.

Polagoma so čebelarji zgubili vero v koristi, ki naj bi jih nudilo prestavljanje. Jeli so se oglašati praktiki in prikazovati poleg vrlin tudi hibe prestavljanja.

V »Čebelarškem zborniku«, ki je izšel leta 1944, je takratni urednik »Slovenskega čebelarja« Avguštín Bukovec priobčil zelo zanimiv in poučen članek z naslovom: »Ob 35-letnici prestavljanja«. V njem trdi, da je prestavljanje še danes problematično. Pravi tudi, da bi zelo napačno ravnal čebelar, ki bi prestavljal vse panje po istem kopitu in natanko po predpisih. Zato priporoča, naj nas pri prestavljanju vodi zdrav razum in dobrotna roka. V 7.-8. številki »Slovenskega čebelarja« iz leta 1949 je sedanji urednik Rojce Vlado v članku z naslovom: »Ali prav prestavljamo?« opisal nekatere načine prestavljanja. Tudi ta članek je zelo zanimiv, saj je iz njega razvidno, da z raznimi izboljšavanji prestavljanja še vedno nismo zadovoljni, kakor nismo bili pred 40 leti.

Članek pod naslovom »Brez odziva«, ki ga je lani priobčil Virmašan v 5.-6. številki »Slovenskega čebelarja«, pa je potisnil tudi meni pero v roko, da iz lastnih, večletnih izkušenj napišem nekaj besed o tej stvari.

Kot začetnik sem se ravnal točno po navodilih, ki sem jih dobil v našem strokovnem glasilu in v čebelarških knjigah. Spomladi sem komaj čakal, da so se družine toliko razvile, da so bile godne za prestavljanje. Kaka dva do tri tedne pred glavno pašo sem se lotil tega opravila. Panj za panjem sem razkopal, zlagal sate na kozico, jih po svoje prestavljal v medišče, nastalo praznino pa zapolnil s praznimi sati ali s satnicami. Pri tem sem iskal matico, opazoval zalego ter precenjeval medene zaloge. Bil sem kakor otrok, ki iz same radovednosti razdere igračo in jo nato zopet po svoje sestavi. Mudilo se mi ni nikamor, saj sem imel le malo panjev in za tako važno opravilo se mi ni zdelo škoda žrtvovati nekaj ur.

Seveda sem že takoj v začetku naletel na težave. Razvoj družin največkrat ni bil v skladu z razvojem paše. Pripetilo se mi je, da se je glavna paša že pričela, a družine še niso bile godne za prestavljanje. V takem primeru sem prestavljaj kar sredi paše. In kaj se je zgodilo? Čebele so prazno satovje v medišču napolnile z medom, matica pa ni imela kam zalegati. Po končani paši so bile družine šibke in o kakem točenju medu ni bilo govora. V medišču je bilo malo medu, v plodišču pa toliko, da je bila zalega stisnjena v sprednje spodnje vogale satov. Če sem hotel matici napraviti prostor za zaleganje, mi ni kazalo drugega, kakor da te sate prestavim v medišče. Tako sem v enem letu dvakrat prestavljaj. K sreči je bilo tedaj v mojem čebelnjaku le malo panjev, kajti drugače bi imel mnogo praznega dela, a nič medu.

Včasih pa sem imel spomladi družine močne in sem jih o pravem času prestavil, a glavna paša je zaradi slabega vremena odpovedala. V medišču

se je zalega polegla in tri tedne po prestavitvi so bili sati v medišču popolnoma prazni. Dostikrat se je preselilo tudi mnogo čebel nazaj v plodišče in uspeh je bil isti, kot če bi satje v medišču samo nastavil.

Šele sredi poletja, to je eden ali dva mesca po prestavljanju, če je medila hoja, so družine napolnile medišča z gozdnim medom, seveda le tiste, ki niso rojile. Ko sem sate iztočil, sem jih vrnil v medišče in čebele so jih znova napolnile.

Vse to mi je dalo misliti. Če sredi poletja napolnijo čebele medišča, ne da bi jih prisilil k temu s prestavljanjem, zakaj bi jih ne napolnile spomladi? Da bi prestavljal samo iz navade in zato, ker tudi drugi tako delajo — nak, tega pa ne!

Od takrat naprej sem prestavil vsako leto samo po nekaj panjev, da bi spoznal razlike med prestavljenimi in neprestavljenimi panji. In kaj sem opazil? Ob dobrih letinah so prestavljeni in neprestavljeni panji napolnili medišča, ob slabih pa so bili oboji suhi. Ob dobri paši se družine niso nagibale k rojenju, ob zmerni beri pa so vse vprek rojile, če so bile prestavljene ali ne.

Saj je vsakemu čebelarju znano, da ob dobri paši čebele ne mislijo na rojenje, ker so prezaposlene z nabiranjem in predelavo nektarja. Poleg tega še matico omejujejo v zaleganju, ker vsako celico, ki jo zapusti poležena čebela, sproti napolnijo z medom. V letih, ko imajo čebele samo toliko paše, da lahko nabrani med sproti porabijo, zaleže matica vse sate do zadnje celice in rojenje, ki ni nič drugega kakor posledica preobilne zalege, je neizogibno.

Tega ne moremo preprečiti niti s prestavljanjem. Nasprotno! V slabih letih rojenje s prestavljanjem še pospešujemo, saj nudimo matici več prostora za zaleganje in več priložnosti za povečanje številčnega stanja čebel. Ob dobri paši pa družine tudi v neprestavljenih panjih ne roje, ker ovira med matice pri zaleganju. Za dokaz naj povem, da mi je dalo v rojivem letu 1948 24 neprestavljenih panjev 17 rojev, ostalih 24, ki so bili prestavljeni, pa 21, dočim so mi v medenem letu 1950 od petdesetih neprestavljenih panjev rojili samo štirje.

Ker sem tako prišel do prepričanja, da prestavljanje ni potrebno, sem ga popolnoma opustil. V medišča nastavim prazno, lepo izdelano satje, ki ga čebele ob dobri paši napolnijo z medom, če pa ni paše, ostane prazno kot bi ostalo prazno v prestavljenih panjih.

»Kako pa je z obnovo satja?« me bo kdo vprašal. Tudi to vprašanje sem rešil brez prestavljanja. Če imam kaj rojev, jih vsadim v prazne panje na cele satnice. Te družine z mladim satjem jeseni ali še prej pridružim zrojencem. Če rojev ni, jih napravim, v izdelavo pa jim dam namesto odvzetih zaleženih satov satnice. Tako lahko načrtno obnavljamo satje v panjih.

O tem, ali je prestavljanje potrebno ali ni, in o raznih načinih čebelarjenja bi se dalo še marsikaj napisati. Saj skoraj vsak čebelar po svoje čebelari. Prepričan pa sem, da je prestavljanje le prehodni pojav v zgodovini slovenskega čebelarstva in da ga bodo prihodnje čebelarske generacije poznale samo še iz starih čebelarskih knjig in časopisov.

† Henrik Peternel:

Skrb za dobre trote

Vsak čebelar prej ali slej spozna, da ima v svojem čebelnjaku razen nekaj prav dobrih družin tudi precej slabih. Zato se odloči, da bo v prihodnjem letu vzredil primerno število mladih matic iz najboljših družin in z njimi nadomestil slabe. Da bodo imele mlade matice tudi izborne ženine, sklene, da bo omejeval trotovsko zalego v slabih družinah. A kakor povsod, je tudi v čebelarstvu pot v pogubo tlakovana z neizpolnjenimi sklepi. Pride bolezen, hude gospodarske in druge skrbi, pomanjkanje delovne sile in čebelar prepusti čebele oskrbi matere narave. Slabe družine prednjačijo v zaleganju in posledica tega so roji, tako da ima jeseni še nekaj slabih družin več kakor spomladi. Če bi izpolnil vsaj drugi del svojega načrta, če bi namreč preprečeval v slabih družinah prekomerno zaleganje trotov, bi seveda do tega ne prišlo. Preprečeval pa bi ga lahko z različnimi sredstvi. In o teh sredstvih nameravam spregovoriti nekaj besed.

Razdalja satov

Že iz površnega opazovanja naravnih satov v kranjičih lahko spoznamo, da so čebelje celice oddaljene od sredine do sredine 35 mm, medtem ko je razdalja trotovskih celic večja (do 40 mm). Kdor hoče omejiti zaleganje trotov, naj pazi, da ni satje preveč razmaknjeno. Večja razdalja satov vabi čebele, da izdelajo prekomerno število trotovskih celic.

Izrezovanje trotovine

Kadarkoli ima čebelar v rokah kak sat iz slabe družine, naj izreže iz njega vse trotovske celice, zlasti če ni v njih zalege. Res je, da zgrade čebele ob dobri paši na istem mestu zopet novo trotovino, a to naj ne straši čebelarja. Vzame naj svinčnik in kos papirja ter naj napiše, na katerih satih in kje na satu je izrezal trotovino. Papir naj shrani v panju. Čez nekaj dni naj poišče star sat, ki ima same čebelje celice, izreže iz njega primerno velike kose in z njimi zakrpa zaradi odstranjene trotovine pokvarjene sate. To bi sicer lahko storil že tedaj, ko je izrezal trotovino, toda ker opravlja to navadno med splošnim pregledovanjem panjev in bi se preveč zamudil z iskanjem primernih satov za krpanje, je bolje, da se ravna po mojem nasvetu.

Gradilni satnik

Pri slabih družinah, pri katerih nameravamo zatreti vzrejo trotov, naj obsega gradilni satnik vso spodnjo polovico ali celo nekoliko več. Ker pritrdimo v zgornji del satnika polovično satnico, grade tam čebele same čebelje celice, v spodnji polovici pa trotovino. Trotovino dosledno izrezujemo vsak tretji ali četrti dan. Tako dobimo veliko voska, čebelam pa napravimo prostor, v katerem lahko uveljavijo svoj gradilni nagon, a matica nagon po odlaganju neoplojenih jajčec. Ako preneha graditev in zaleganje

trotovine, je to znamenje, da je matica zašla v medišče, ali da se družina pripravlja na roj. Pravi vzrok je treba vsakokrat dognati. Ko zamre delo v gradilnih satnikih, odstranimo podolžne letvice, s katerimi smo satnike predelili, in združimo po dva v večji čebelji sat. Tako sestavljen sat prenese vsako vožnjo in ga lahko uvrstimo v zalogo rezervnih satov.

Najraje se udeležujejo čebele v gradilnih satnikih, ako stoji na prvem, devetem ali desetem mestu v plodišču. (Čebelar levičar jih bo imel na prvem, desničar pa na devetem ali desetem mestu.) Zaradi izpodrezavanja satja v gradilnih satnikih je treba vsak tretji ali četrti dan stikati po plodiščih. Poleg tega je v nevarnosti tudi matica, ker jo lahko med izvlačenjem sata stisnemo in poškodujemo, ko pride tjakaj zalegat na novo zgrajene celice. Da bi se izognili tem neprilikom, so nekateri čebelarji namestili gradilni satnik v okvirno okence, kjer je bolj dostopen. To je teoretično popolnoma pravilno, a praksa kaže drugače. Čebele začno graditi na letvici v okencu šele takrat, ko so že v plodišču zgrizle precej čebeljih celic in jih nadomestile s trotovino. To se je vsaj meni redno dogajalo. Zato sem gradilni satnik kljub težjemu ravnanju z njim postavil zopet v plodišče.

Gradilni satnik pa ima v izbranih družinah še ta namen, da pospešuje vzrejo dobrih trotov. V takih družinah seveda trotovine ne izrezujemo, ker je naša želja, da se poleže v njih čim več trotov. Marsikdo bi mislil, da je donos v družinah z večjim številom trotov manjši, a je res ravno nasprotno.

Donos čebeljih družin raste s številom trotov

Že pred 18. leti sem postal pozoren na to dejstvo. Imel sem v dveh čebelnjakih po štirinajst panjev z enako močnimi družinami. Zaradi bolečin v črevesju pa sem sklenil tisto leto oditi v neko zdravlilišče. Pred odhodom sem v enem čebelnjaku odstranil v panjih slepe sate (prvi ali zadnji v plodišču) in jih nadomestil z gradilnimi satniki. V drugem čebelnjaku nisem tega storil, ker ni bilo časa. Samo napolnil sem medišča z izdelanimi sati. Po končanem zdravljenju sem se dokaj slaboten vrnil k čebelam, tako da jih nisem mogel takoj pregledati, čeprav me je mikalo zvedeti, ali je bilo kaj razlike v donosu obeh skupin družin. Ko sem jih končno le pregledal, sem ugotovil, da so čebele v gradilnih satnikih izdelale satje prav do spodnje letvice, da je bila trotovina povečini pokrita, da pa so bile zaloge novega medu precej izdatne, celo večje nego pri panjih brez gradilnih satnikov. Pustil sem vse pri miru in jeseni izrezal trotovino, polovične čebelje sate pa po dva združil v en sat normalne velikosti.

Da bi ne bilo pomote, sem prihodnje leto stvar zaobrnil. Tiste panje, ki so imeli prejšnje leto gradilne satnike, sem pustil sedaj brez njih. In kakor sem pričakoval, tako se je zgodilo. Družine so bile šibkejše, imele pa so tudi manj medu kakor družine z gradilnimi satniki.

O isti izkušnji mi je pravil tovariš Gaberšek iz Lave pri Celju. Leta 1945 je bil toliko zaposlen, da ni utegnil sproti spodrezavati trotovine v gradilnih satnikih, ki jih je bil spomladi nastavil družinam. Ko jih je pozno na poletje le pregledal, pa se je zelo začudil, ko je videl, da so kljub obilici trotov dobro založene z medom.

Ako hoče kak čebelar imeti po vsem navedenem v čebelnjaku res dobre trote, mu svetujem, naj jih zatira v slabih družinah tako, da satje v gradilnih satnikih pravilno izrezuje, dočim naj v dobrih družinah pusti matiče nemoteno zalegati trotovske celice. Izgube zaradi tega gotovo ne bo imel. Prava korist popisane postopka pa se bo pokazala čez več let, ko bodo vse matice, v kolikor ne bodo posegli vmes slabi troti iz drugih čebelnjakov, sprašene s troti iz njegovih najboljših družin.

Želeti bi bilo, da bi večina slovenskih čebelarjev vsaj na ta preprost način skrbela za izboljšanje naše domače pasme. Če bomo vsi dosledno tako delali, bo ozračje sčasoma napolnjeno s samimi plemenitimi troti, preko katerih se bo čedalje bolj dvigala zmogljivost čebeljih družin. Res, da je to enostranska selekcija, toda bolje je nekaj kakor nič. Če bodo čebelarji ta moj nasvet upoštevali, uspeh prav gotovo ne bo izostal.

Opomba uredništva: To je zadnji članek, ki nam ga je poslal dolgoletni sotrudnik našega lista tovariš Henrik Peternel. Napisal ga je tako rekoč na svoji smrtni postelji. O njegovem delu in zaslugah za čebelarstvo bomo poročali v prihodnji številki.

Pismo iz Amerike

Lemont, Illinois, USA, 14. februarja 1951.

P. n. Stane Mihelič in Vlado Rojec!

Gotovo so z velikim veseljem vsi čebelarji sprejeli nepričakovano izjavo, da bo »Slovenski čebelar« izhajal vsak mesec in prinašal zanimive in poučne članke. Tudi mene je razveselila ta novica. Pošiljam Vam dve sliki, da boste videli, kako imamo pri nas v Ameriki postavljene panje. Po številu jih je 46. Lansko leto so nam marljive čebelice nanesele tri tone lepega svetlega in zdravilnega medu, a tudi zanje ga je ostalo več kot preveč. Bilo je ugodno vreme in o pravem času blagodejen dež.

Spomladi dobe čebelice dovolj obnožine in nektarja na sadnem drevju in na regratu, od srede maja dalje vse do jeseni pa obirajo cyete sladke detelje (Sweetclover), ki zraste v grm skoraj meter visoko in je polna cvetja. Je dveh vrst: bela in rumena. Bele je največ, in čebele jo imajo rajši. Večkrat sem opazoval, da dobijo tudi na koruzi obnožino in rekel bi, da tudi nektar. V državi Illinois sade namreč večinoma le koruzo. Čebele imajo zelo rade malo sivkasto deteljico, ki je je zelo mnogo.

V »družbi« s čebelami sem že precej čez 40 let. Čebelarim pa že od leta 1939 s panji, satniki in pitalniki lastnega sistema. Vse, kar so ameriški čebelarji iznašli, sem ohranil, le panj sem zvišal za dobro inčo in prikrojil temu primerno tudi satnike. Zaradi panja sem jih podaljšal in nekaj zvišal. Pitalnik (oblika koritca), ki drži približno liter, sem napravil iz pločevine. Na dnu ima 10 majhnih lijakov (cevk). Na notranjem pokrovu (Innercover) panja je zvrtnih v les 10 luknjic v istih razdaljah, kot so cevke v pitalniku.

Luknjice so tako majhne, da čebele ne morejo skozi. Tekočina iz pitalnika steče po čevkah skozi luknjice v pokrovu v žlebičke na zgornjih letvicah satnikov. Pitalnik nato odzajem in panj pokrijem še s pravim pokrovom. Vselej sem vesel, ko spomladi dajem čebelam zdravilo »Sulfa«, raztopljeno v sladkorju. V približno dveh urah nakrmim tako po 50 panjev.

15 panjev svojega sistema s satniki, satnicami in napajalniki sem napravil za čebelarje v ZDA in Kanadi. Iz ZDA sem dobil okoli 200 pisem, v katerih so me prosili za panje mojega sistema, ki so zares praktični. Satniki stoje na železnih palicah kakor v AŽ-panju. Če potegnem iz panja

Čebelarstvo na frančiškanskem vrtu v Lemontu (Illinois, USA). Panji so po ameriškem načinu razpostavljeni vsak zase na obsežnejšem prostoru in imajo več medišč

en sat ali dva, pregledam z lahkoto, koliko je na njem čebel, zalege in medu. Sate med pregledovanjem razmaknem kot liste v knjigi. Vsak, ki si ogleda moj panj, mi svetuje, naj ga dam patentirati.

Ko sem bil še v Evropi, sem 15 let preizkušal razne panje, tako panj dunajske mere, Berlepschev panj, Žnideršičevega in ameriškega. Pred 14 leti sem začel razmišljati, kako bi satnik iz Žnideršičevega panja prilagodil ameriškega panju; kajti ta satnik mi je ugajal, ker je preprost. Za ameriški satnik je potrebnih 14 delov, za Žnideršičevega pa samo štirje. Prava težava je jemati ameriške satnike iz panja. Čebele namreč tiste dele satnikov, na katere so obešeni, in pa satnike, ki se zaradi slabih razstojšč tišče skupaj, tako zadelajo, da je joj. V šali včasih pravim, da bi bilo potrebno vzeti kramp in železen drog, da bi vzdignil sate iz panja. Moje sate pa lahko premika vsak otročiček in jih povleče iz panja.

O mojem načinu čebelarjenja kaj več prihodnjič. Danes naj povem samo toliko, da sate predstavljam, kakor jih predstavljate v AŽ-panjih. Všeč pa mi je tudi nastavljanje, kot ga je opisal v »Slovenskem čebelarju« lani Janez Gosposvetski.

Na naši farmi imajo tukajšnji čebelarji večkrat sestanke. Tudi lansko leto so ga imeli.

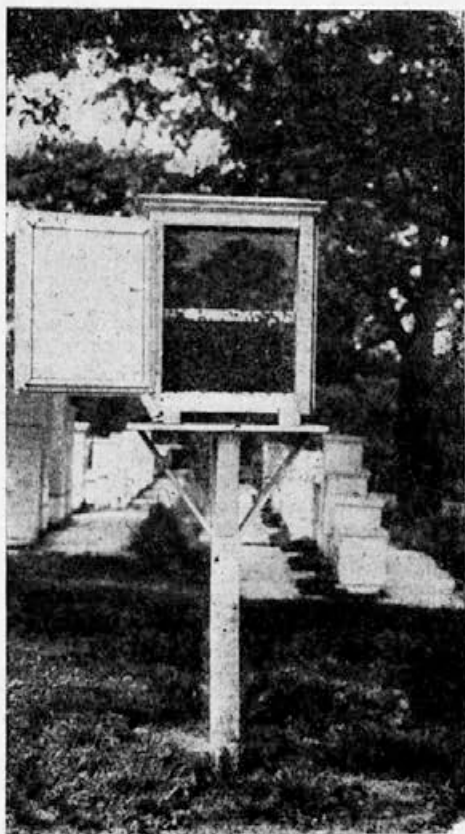
Prijazen čebelarski pozdrav!

P. John Ferlin

Urednika sva se razveselila Vašega pisma in prav gotovo se ga bodo razveselili tudi naši čebelarji. Zato nama boste oprostili, če sva ga brez Vašega dovoljenja objavila v »Slovenskem čebelarju«. Pri nas žal niso tako obilne paše, kot so pri Vas, ali pa so sila redke. Veseli nas, da ste s svojim sistemom panja dosegli take uspehe in sloves, saj je vsak uspeh našega rojaka v tujini, čeprav posredno, tudi naš uspeh. V svojem pismu govorite o medicini »Sulfa«, ki je mi ne poznamo, in o čebelarskih sestankih, ki se vrše na Vaši farmi. »Slovenski čebelar« bi prav rad priobčil kakšno poročilo o čebelarskih vprašanjih, o katerih razpravljate in jih rešujete na teh sestankih. Zato Vas prosimo, da se še oglasite.

Kar se našega lista tiče, Vam moramo povedati, da bo izhajal dvome-sečno in ne vsak mesec, kakor smo obljubili v zadnji lanski številki. Tega je kriva zadrega s papirjem, od katere smo mislili, da smo se že opomogli, a je nenadoma zopet nastopila. Sicer pa je ta kriza v Evropi vsaj v tistih državah, ki so bile prizadete po vojni, splošen pojav. »The Bee World«, ki je bila pred vojno vodilna revija evropskih čebelarjev, izhaja sedaj na borih osmih straneh. Edino »Schweizerische Bienenzeitung« se tiska še vedno v prejšnji obliki in v prejšnjem obsegu. Ne vemo, kako je s papirjem pri Vas v Ameriki. Verjetno ga tudi ni toliko na razpolago kakor včasih. Toda upajmo, da bomo tem povojnim nevšečnostim kmalu kos in tedaj bo Slovenski čebelar zopet obiskaval svoje prijatelje redno vsak mesec.

Čebelarski pozdrav od urednikov

Opazovalni panj. — Dva normalna sata sta postavljena drug nad drugim, tako da tvorita eno samo ploskev

Čebelar kuha vosek

Μίττι μέλι μίττι μέλισσαι.

Kdor hoče lizati med, se ne sme bati pikov.
Sapfo, fragment 113.

V nečem pa se čebelar in njegova žena vendarle ujemata. Oba sta zakleta sovražnika moljev. Kadar prifrfoata takole zvečer iz temnega kota tista dvojica belih krilč, ki tako nerodno otepajo po zraku, takrat se zgodi nenavadna sprememba. Ženin že itak vedno strupeni obraz kar pozeleni od sovraštva, čebelar pa preneha sredi najzanimivejšega članka v časopisu in njegove oči ne obetajo nič dobrega.

Preganjanje moljev je najbolj divja oblika lova. Kadar se recimo zmoti miška in prilzeze prezgodaj izpod kredence, takrat skoči žena na stol in cvili. Čebelar pa sname copato in jo zaluča v miško. To je prav zabavno za oba, za miško in čebelarja, dokler se ne naveličata ženskega vreščanja in jo mahmeta vsak po svojih opravkih. Pri moljih pa gre zares.

Čebelar se vzpne, kolikor more in ploskne z dlanmi, ko tisto belo zamiglja na njegovi strani. Nato ploskne žena, ki je medtem že bojovito zlezla na stol. Vedno pogostejši so tleski in vedno bolj odločni. Uboga živalca se kmalu zave, da je posegla v borbo združena zakonska moč in trepetajoče srcece jo zanese čisto tja gori pod strop, kjer zbegana išče zavetja. Takrat pa skoči žena po metli, za vsakega eno. Na svojo natakne čebelar še copato in v primeri s stropom je na Koreji pravo zatišje. Vse bi bilo drobno, ako ne bi zadrževal roke strah za žarnico, ki je zadnja svojega rodu ter je treba paziti nanjo bolj kakor na punčico v očesu. Ko molj nikjer več ne najde kritja, se zateče za omaro, toda hudo se moti, če misli, da se je skrtil. Lovska strast se ne ustavi niti pred težko kredenco, ne ustraši je žvenk razbitega stekla, ampak divja naprej, dokler preganjani molj ne zleze v skrito špranjo ali obleži do nepoznanja zmrcvarjen med odpadlim ometom, prahom in črepinjami.

Ah, kako sovraži čebelar molje! Iz same čiste mržnje si je zapomnil celo takšne nemogoče besede, kakor so paradiklorbenzol ali diklordifeniltrikloretoan. Zal ni moljev konec že pri teh strašnih zvokih, drugega pa čebelar nima, da bi jim postregel. Samo rezka bolečina stiska njegovo srce, ko stojita z ženo vsak na svoji strani sobne opreme in stiskata v rokah največje dragocenosti, na katerih lepita njuni duši, žena svojo ogoljeno lisico, on pa, ubožec, svoje satje.

Čebelar ni prirodopisec, da bi ločil razne sorte moljev. Popolnoma jasno mu je, da privablja ženina smrdljiva lisica molje od blizu in od daleč, sicer bi bilo res nemogoče, da bi našli pot do tako varno in lepo spravljenih satov. Toda prepozno je, da bi se jezil na ženo. Brez smisla bi bilo, da bi začel rentočiti. V ženinih očeh bere čebelar, da je ona prav takšnega mnenja o njegovih satih. Samo k molčanju prisiljeni obup mu še ostane, ko prijema drugega za drugim svoje prelepe sate in bulji v pajčevinaste zapredke, iz katerih se zdaj pa zdaj izvije masten črvič, ki naglo konča svoje mlado življenje pod čebelarjevo peto.

Sati, sati, kakor harfa ste, na katere brenka čebelarjeva duša svoje melodije. Ali je kaj lepšega na svetu, kakor ste bili še pred tednom vi, zloženi v vrste kakor vojaki pri paradi, temelj in upanje bodočega razmaha? Pustimo sedaj velikega Réaumurja, ki je predlagal, naj bi človeštvo sprejelo za osnovno mersko enoto velikost čebelje celice, češ da je to edino, kar je v naravi točnega in nespremenljivega. Zaradi tega bi bil sat kvečjemu 10 dinarjev dražji, kadar bi se čebelar odločil, da bi ga prodal. Ampak dokazano je, da čebelar prej proda posteljo izpod sebe, prej zavrže otroke in se laže loči od žene kakor od svojega satja, dokler ga ne uničijo molji.

Ne bom klical višjih moči za pričo, vsak čebelar ve, kako težko je izdavit iz sebe kratki stavek »Pretopil ga bom«. To je najvišja čebelarjeva žrtev, najbolj bolesta odločitev, za katero se mora odločiti kdaj pravo čebelarsko srce. Res priporočajo vsi učbeniki, da je bolje pretopiti satje, preden ga napadejo molji, toda kdo ve bolje kakor čebelar, da ni vse, kar je napisanega, samo suho zlato?

Če čebelar potrebuje vosek za nove satnice, bo prej preizkusil vse drugo, preden se bo odločil za pretop svojih satov. Pripravljen je celo ženino zlahto vpisati v čebelarstvo zadrugo in plačati zanjo članarino, da dobi pravico za nakup tistih dveh kil voska za začetnike. Skrbno bo ostrgal zadelovino z okvirov, prebrskal vse družinske spomine, če je kje še kakšen ogorek voščenke, in šel bo pogledat tudi k najbolj zanikrnim čebelarskim sosedom, da bo z vsakega obiska odnesel vsaj za oreh veliko kepico, zgneteno iz nastavkov za mrežo, nad sati in celo iz pvdrtih matičnikov. Sele če vsega tega ne bo dovolj, se bo lotil odbiranja med svojim satjem.

Ampak tega satja ne bo nesel v satnišnico. Ne, to bi bil greh. Že kadar je prisiljen, da zamenja čisti vosek za satnice, se mu od onemoglega besa trga srce. S hinavskim nasmehom ti začne prodajalec v trgovini odbijati odstotke, toliko in toliko za kal, za izgubo pri vlivanju, za organizacijo in tako dalje. Po navadi preneha šele takrat, ko vidi, da bi te v prihodnjem trenutku zadela kap. Satnišnica pa je prava razbojniška jama. Tam navijajo procenete tako kakor v Ljudski pravici ali v Poročevalcu, čebelarju ne ostane nič drugega, kakor da zadega svojo vrečo nazaj na rame in ne reče niti zbogom. Pot domov pa je posuta s kletvinami.

Ne, čebelar, ki nekaj dá nase, hoče imeti čim manj opravka z odstotki, zato si bo svoje satje pretopil doma. To pa ne gre brez sitnosti. Težko bi našli pri čebelarstvu delo, ki bi zahtevalo daljše duševne priprave in večjih naporov bistroumnosti. Najprej je treba s kuhanjem sprizniti ženo. Kos za kosom je treba spretno razgrinjati pred njo vse kočljive skrivnosti. Ako bi vse težave zvedela naenkrat, bi dejala odločno: »Ne!« in ves načrt bi splaval po vodi. Marsikaj pa ji mora ostati prikrto do zadnjega. Ko se omehča tako daleč, da se odloči žrtvovati staro moževo srajco, katero je nameravala predelati za fanta, in šiva vrečico, ne sme vedeti niti tega, da to blago ne bo več za rabo, kaj šele, da je tista debela rjuha po babici edina tkanina, ki bo vzdržala pritisk. Nor bi bil čebelar, ako bi zinil preveč. Akord za akordom se mora ves načrt zlit v simfonijo, saj bodo prišli tudi zvoki, na katere bo mogočno rezoniralo žensko srce.

Vosek ima to slabo lastnost, da pri stiku z železom pozeleni, prav tako kakor čebelar pri stiku z zadrugo. Treba je najti primeren lonec za kuho. To je težka naloga, ki zaposli vso družino. Prekrasne lonce vidimo v izložbah; doma smo jih naredili, čast, komur čast. Toda čebelar niti misliti ne sme, da bi svojo mesečno plačo vtaknil v lonec, bone pa skrbno hrani za nove hlače. Treba je napeti vse duševne sile, poskusiti to in ono ter tudi nekaj tvegati zraven. Nihče izmed sosedov ne bo posodil svojega paradnega lonca za takšno opravilo. Pa kaj se more upirati združeni volji? Lonec je zmagoslavno prinesla domov starejša hči. Sposodila si ga je pri daljnjih sorodnikih za tretjim vogalom, češ da pričakujemo nocoj štokljo. Čebelar si ne more kaj, da ne bi dekleta z občudovanjem pogledal: »Iz te punce se bo še nekaj razvilo!«

Sedaj manjka samo še stiskalnica, ki pa ne bo delala večjih težav. Tovariš ravnatelj iz prvega nadstropja je bil svoje dni knjigovez in na njegovem podstrešju visi nekaj močnih lesenih vijakov, ki so kakor nalašč po čebelarjevem okusu. Ravnateljevih itak ni nikoli doma, vijaki bi se dali sposoditi, ne da bi kdo vedel. To nalogo prevzame fant, ki se je že tako izuril na maminih ključavnicah, da mu ne manjka mnogo do mojstra.

Vse ovire so odpadle in približal se je slavnostni dan. Dopoldne je čebelar v pisarni še enkrat preudaril do zadnje podrobnosti celotni načrt in organizacijo dela, po kosilu pa se loti priprav. Peč je zakurjena kakor je bila svoje čase pred prazniki, veliki položeni lonec, ki zavzema skoraj celo ploščo na štedilniku, je do treh četrtnin napolnjen z vodo. Čebelar skrbno lušči iz okvirov koščke satja in ne pozabi vsakega posebej potopiti v vodo, čeprav takoj priplava na vrh. Tudi ženo je zgrabila mrzlična slast dela. Poribala je mizo, da je bila skoraj bela, otroci pa navdušeno izbirajo med poleni takšne, ki bodo pripravni, da se z njimi podložijo noge pri mizi. Nato gre čebelar še pobrskat v svoj predal, kamor je spravil kepice voska in danes izjemoma dovoli ženi, da mu še enkrat skrbno pregleda žepe, če ni kje ostala kakšna pozabljena drobtina. Kaj hočete, bilo bi je škoda.

Preden zavre veliki lonec, je miza podložena, da visi na eno stran, kjer je postavljen čebriček za pranje. Še enkrat preizkusi čebelar obe deščici, med ka-

terima bo stiskal vosek, in skrbno namaže vijake z lojem. Nato je treba samo še čakati, a to je vedno najteže. Vsak hip privzdigne pokrovko nad loncem in premeša vsebino. Srce mu nemirno utripa. Čim bolj se segreva voda, tem manj je upanja, da bi se kaj izcimilo iz tega. Nikjer ni sledu po vosku, satje se spreminja v umazano brozgo, še najbolj podobno pomijam. Ne, za ženo je bolje, da tega ne vidi, lahko bi ji splahnila vnema. Zato se čebelar polasti kuhalnice in meša po loncu, da ne prekipi, dokler ne razpadejo zadnji satja v enakomerno razredčeno ostudno snov, ki se lepi na kuhalnici kot blato na čevljih.

Čebelarja začne prav resno skrbeti, če ga ni kje polomil. V učbeniku utegne biti tiskovna napaka, zaradi katere pojde vse po zlu. Zato z grmečim glasom napodi otroke iz kuhinje, da mu ne bodo v napoto. Prav rad bi se iznebil tudi žene, ako bi se le upal opraviti brez njene pomoči. Toda kdo mu bo držal vrečico, kdo močil deske, saj čebelar nima več kakor dvoje rok, tako strašno nebogljenih, kadar se dvom poloti srca.

Na srečo so ženske drugače ustvarjene in znajo najbolje zagrabit taktat, kadar ni nekaj v redu. Kar lepo dopolnjujejo moški spol in prav posebno hvale vredno je pri njih, da jih tudi manj peče kakor može. Nikoli ne bi čebelar brez ženine pomoči napolnil vrečice in jo nato trdno zavezal, ne, prav gotovo bi šlo vse po tleh kakor prva zajemalka, ako bi moral držati sam. Nato pride vroča vrečica po ženini zaslugi med obe deščici in čebelar skrbno nateguje vijake. Po mizi se cedi umazana, temnorjava tekočina in komaj se na robovih deščice strdi prva rumena kaplja, ki prav gotovo ne more biti drugega kakor vosek, se zgodi tisto neizbežno: vrečica se prepara in gosta kaša se na vseh straneh cedi izpod stiskalnice.

Čeprav je bil čebelar pripravljen na ta trenutek, je vendarle zaigral pristnejše kakor bi bil na odru. Niti zaklel ni, niti se ni prijel za glavo, kakor je imel v načrtu, ne, samo molče je pogledal ženo in toliko nemoči je bilo v njegovih očeh, da je žena takoj prevzela vlogo kapitana na potapljaški ladji. Brez besede je stekla v sobo po podedovano rjuho in čez nekaj hipov je čebelar v kuhinji že zaslišal besno brnenje šivalnega stroja. Toda žena se je pokazala pametnejša kakor čebelar, ki je računal, da bo treba od rjuhe odrezati dobršen kos. Žena je rjuho zgrnila na dvoje in v enem vogalu nekajkrat močno prešla nekakšen predal. Sedaj je bilo laže držati pri nalivanju in rjuha bo ostala cela. Vsebiha prve vrečice je šla nazaj v lonec in delo je steklo s polno paro, da so škripali vijaki. Voda v podstavljenem čebričku se je skalila, toda na površju so se kakor skrožki na juhi zbirale v začetku rumeno obrobljene kaplje, ki so se naglo strjevale v lepo rumeno plast pravega, čistega voska. To je čebelarju podvojilo moči. Vedno znova je metal iztlačeno vsebino nazaj v lonec, da je prevrela, žena pa je polnila rjuho in jo prevezovala kar počez z vso zalogo vezalk, kar jih je pobrala iz čevljev. Obema so stale potne kapljice na čelu. Čebelar je natezal vse svoje moči, da so mu celo na vratu izstopile žile, dokler ni v prvem vijaku nekaj zastokalo, dokler ni popustil debeli prečni konec. Toda nič ne de, ga bo že fant spravil nazaj pod streho; naj stopi drug na njegovo mesto. Danes je lahko vse drobno, ničesar ni škoda. Škoda je samo tistih malih, vedno redkejših srag voska, ki bi se še utegnile pritajiti v gošči. No, pa tudi teh srag je zmanjkalo, na rjuhi so popustili šivi in treba je odnehati.

Čebelar še pouči ženo, da si lahko s pomočjo bencina iz te gošče raztopi še toliko voska; da bo imela parketnega loščila za vse leto dovolj, nato se pa ves preda zadnjemu izsledku skupnih naporov, ki se rumeni v čebričku, na mizi, na deščicah in vijakih. Vse je treba zbrati, vse skrbno ostrgati, da ne pojde nobena kapljica v izgubo. Na štedilniku že vre voda v manjšem loncu, tu se bo vosek še enkrat pretopil in ko se bo strdil čez noč, bo iz tega krasen hlebec, rumen in dišeč, užitek duši in očesu. Recite, kar hočete, veselje prevzame človeka, ko vidi, da se nekaj tako čistega in žlahtnega lahko izcedi izpod njegovih rok. Po navadi je ravno nasprotno. V čebelarju vse vriska in poje, več ne vzdrži doma, še je pri hiši stotak, ki je ostal od plače. Za pol litra bo kar dovolj. Bojno polje pa prepusti ženi. Tudi njen obraz kar žari od sreče in zadovoljstva. Saj bo lahko do sitega utešila najmočnejši ženski nagon, kateremu se vedno znova predaja z vso strastjo: nagon čiščenja.

Branje za novince

STARA PESEM

Minulo leto je bilo vsaj v nekaterih predelih Slovenije za čebelarje srednje dobro. Nekaj so dale travniške cvetlice, nekaj kostanj in niti ajda ni popolnoma odrekla, tako da so družine nabrale zimsko zalogo. Tu in tam je medila celo hoja. Kdor je bil pravočasno na mestu in je potem sledil njenim muham iz kraja v kraj, je končno le prišel na svoj račun.

Ker sem bil to leto vezan zaradi bolezeni le na dom in domače pasišče, se ne morem preveč pohvaliti z letino. Vendar so čebele nabrale zimsko zalogo, tako da ni bilo treba združevati ne dodajati. To pa je tudi nekaj vredno.

In ravno v zvezi z nekoliko boljšo letino se je pojavilo zopet vprašanje, ki bi ga rad obširneje obdelal. Morda se bo kak čebelar obregnil ob članek, češ kaj ponavljaš stare stvari, ki se me ne tičejo. Vem, da ni vse za vsakega, toda nekaterim bodo le prav prišla moja navodila. Po navadi zveča vsaka boljša letina navdušenje za čebele in čebelarstvo pri ljudeh, pri katerih bi človek to najmanj pričakoval. Vsi takoj vidijo pri čebelarstvu le sončne strani in velikanske dohodke, ki jih imajo čebelarji od čebel. Govore, da je ta in ta čebelar, ki ima sicer manjše število panjev, dobil toliko in toliko kilogramov medu. Cena medu je visoka, zanj bo dobil toliko denarja, da ne bo vedel kam z njim. Veliko so krivi takim govoricam čebelarji sami, ki iz vsake kaplje napravijo kar cele škafe pridelka. Ne pomislijo, da so dobre letine silno redke in da je največ takih čebelarjev, ki komaj krijejo stroške, kljub temu da imajo svoja čebelarstva popolnoma urejena. Ko bi začetnik natančno vse to premislil, bi rajši ne začel čebelariti. Tako pa po nekaj slabih letih vse pusti in mu ne ostane drugega kot slab spomin na čebelarstvo.

Tudi letos opažam ta pojav. Nimam nič proti novim čebelarjem, saj mi stari čebelarji ne bomo večno živeli. Vendar malo nasvetov ne bo škodovalo. Rad bi, da bi si vsak tak šele-čebelar temeljito izprašal vest, če ima vse pogoje, da začne čebelariti. Predvsem bi ga opozoril, naj premisli tri stvari:

1. Koliko je teoretično poučen v čebelarstvu.
2. Kakšne možnosti ima in koliko družin bo lahko oskrboval.
3. Ali ima sredstva za nakup čebel, potrebno orodje, panje, čebelnjak in vse drugo za poznejše vzdrževanje nabavljenih družin.

Za vsak stan ali obrt se mora človek učiti kot vajenec, delati kot pomočnik in šele, ko opravi vse potrebne izpite, se lahko postavi na svoje noge. Le čebelarji smo tako srečni, da pademo že učeni z neba in ne potrebujemo nobenega pouka. Za nas je glavno, da imamo denar za čebele, in že smo popolni čebelarji. Za takega čebelarja zadostuje, da loči kranjiča od AZ-panja, trota od čebele in da ve, da je med sladak. Življenje in delo čebelje družine pa mu je španska vas. Misli si: »Kaj se bom brigal, saj imam v vasi starega čebelarja, nanj se bom obrnil, pomagal mi bo in uredil, da bo vse prav.« Prijatelj, svetujem ti, da ne zidaš svojega čebelarstva le na tujo pomoč. V zimskih mescih si pridobi vsaj osnovne pojme o čebelarstvu, ker boš brez teh že prva leta težko izhajal. Imamo že precej dobrih čebelarskih knjig, posebno pa ti priporočam Janšo, Lakmayerja, Znidaršiča in zlasti Jugovega »Praktičnega čebelarja«. Če ne dobiš teh knjig, si preskrbi »Slov. čebelarja«, ki ti v 50 letnikih nudi obilo dragocenega in poučnega gradiva. Vse to so pisali čebelarji iz lastne izkušnje in prakse in nič ne de, četudi so napisali kaj takega, kar je bilo še pred 50 leti v veljavi, pa danes ne drži več. Preskrbi si zvezek in vanj na kratko prepriši, kar je važno, ker ne boš imel med letom časa listati po knjigah in šele iskati, kar bi potreboval. Predvsem pa postani član Čebelarskega društva in naroči list »Slovenski čebelar«, da boš stalno v stiku z naprednim čebelarstvom.

Če imaš ob nedeljah popoldne čas, obišči kakega čebelarja, ki bo rad nasitil tvojo radovednost; rad te bo poučeval teoretično in praktično. Saj so čebelarji na-

vadno dobri ljudje in radi pomagajo začetnikom. Čebelar se uči, dokler živi in tudi po 30, 40 letih čebelarjenja lahko reče, da malo zna, a kar zna, rad drugim da.

Večkrat se primeri, da kak čebelar takemu začetniku, ko ga natančno spozna, odsvetuje čebelarstvo. Ne morebiti zato, ker se boji njegove konkurence, pač pa zato, da bi mu prihranil jezo in stroške, ko bo po nekaj slabih letinah obesil čebelarstvo na klin.

Veliki večini naših čebelarjev je čebelarstvo bolj ali manj stranski poklic. Temu primerno mora biti tudi število panjev, ki jih lahko v redu opravlja. Če ima proste samo nedelje, naj si nabavi za začetek le nekaj kranjčičev. Ko bo vsaj malo spoznal delo in življenje čebel, pa bo lahko začel čebelariti z AŽ-panji. Naj se ne sramuje, če začne s kranjčiči. Tudi stari čebelarji smo začeli z njimi in polagoma prešli k AŽ-panjem. Če bo šlo vse po sreči, bo v nekaj letih ob količkaj ugodni paši prišel do lepega števila družin. Od teh bo dobil vsaj toliko voska, da ga bo imel za prve satnice.

Končno bi opozoril še na neko dobro stran kranjčiča. Vsak začetnik ima to bolezen, da hoče stalno stikati po panjih in nadzirati delo čebel. S tem jih moti in več škodi kot koristi. Pri kranjčiču tega ne more delati. Zadovoljiti se mora s tem, kar vidi spredaj pri žrelu in zadaj v panju. Ni najboljši tisti čebelar, ki ima stalno odprte panje in po vsem čebelnjaku razstavljeno satje, pač pa tisti, ki čim manj odpira panje in čim manj vznemirja čebele.

Vsak čebelar si mora preskrbeti tudi sredstva za nakup čebeljih družin, praznih panjev, orodja in čebelnjaka. To ni danes malenkost. Že za nekaj dobrih kranjčičev moraš šteti precej denarja. Končno pa boš lahko zadovoljen, če jih sploh dobiš. Zato je najbolje, da jih sam izdeláš. Kdor ima les, nekaj mizarskega orodja in dobro voljo do dela, mu to ne bo preveč težko. Izbere naj suh les in pazi naj na natančno mero, ki je določena za kranjčiča! Za prva leta bo to dovolj. Šele kasneje naj si preskrbi AŽ-panje, bodisi da mu jih napravi mizar-čebelar, bodisi da si jih kupi pri Zvezi čebelarških društev v Ljubljani. Sam naj jih izdeluje le, če je res vešč mizarskemu delu. Tudi kovinskih delov danes ni lahko dobiti. Dobro je, če si nabaviš kolikor toliko ohranjene stare panje, samo prepričaj se prej, zakaj so prazni. Panjev, v katerih je bila morebiti bolezen, ne kupuj, da se še pri tebi ne pojavi.

Ko si že tako daleč pričebelaril, da si si oskrbel AŽ-panje, ne misli, da si na konju. Roje boš res imel od kranjčičev. Ker pa ti v praznem AŽ-panju niti čebele ne znajo delati čudežev, si moraš preskrbeti še satnice. To je danes — rekel bi — najteže. Če nimaš voska, jih sploh ne moreš dobiti. Zato sem že prej omenil dobro stran kranjčičev, ki je v tem, da od njih lahko dobiš vsaj nekaj voska za prvo silo. Brez satnic je čebelarjenje v AŽ-panjih sploh nemogoče. Ko jih že enkrat imaš, je z njimi posebno v slabih letih težko, ker jih čebele nerade izdelajo. Dobro se še spominjam časa, ko sem spravljal prve roje v AŽ-panje. Satnice so bile menda izdelane iz voska, pomešanega s parafinom. Zato jih čebele niso hotele prijeti. Iz zadrege me je rešil rajni Vidmar, ki mi je dal za vsako družino po en izdelan sat. Danes mi je lahko, ko imam dosti satja in satnice dodajam le po potrebi, da izločim stare sate. Toda od tega nisem prišel čez noč, ampak šele z leti, saj sem moral gledati na vsak novčič, kako ga bom obrnil.

Za čebelarsko orodje prva leta ni posebnih izdatkov. Omisli si najpotrebnejše, ker obilica razne šare še ne kaže na dobrega čebelarja. Posvetuj se s stariim čebelarjem! Ta ti bo že povedal, kaj si nabavi. Točilo si spočetka, kadar ga boš potreboval, izposodi! Ko boš pa imel večje število AŽ-panjev, si ga kupi!

Končno je za »kravico« treba tudi »štalico«. Skraja zadostuje preprosta koliba. Glavno je, da je toliko prostorna, da se lahko obračaš v njej. Prisloniš jo lahko k hiši ali h gospodarskemu poslopju. Mora pa biti v zavetju in na soncu. Pazi, da čebele ne bodo pri izletavanju ovirale ljudi ali živali in da ne pride do kakih nesreč. S preprostim čebelnjakom nimaš toliko stroškov in tudi ne veliko škode, če bi opustil čebelarstvo. Večji in udobnejši čebelnjak si postavi šele tedaj, ko boš prebolel začetne čebelarske težave, si pridobil potrebno znanje za uspešno čebelarjenje in, kar je glavno, ko boš imel vsaj toliko dohodkov od čebel, da ti ga bodo »same postavile«.

Dragi čebelar-začetnik! Če boš pazljivo prebral te vrstice, boš lahko videl, da mi jih ni narekovala zavist in nevoščljivost do tebe kot novega člana naše bratovščine, pač pa skrb zate, da bi iz čebelarja začetnika brez nepotrebnih razočaranj postal prej ali slej res dober čebelar.

PRVA POMLADANSKA OPRAVILA

Z veliko nestrpnostjo pričakuje čebelar prvega pomladanskega izleta svojih ljubljenk. Ta dan ni zaznamovan v nobeni pratiki. Odvisen je od vremena. Čebelar mora biti nanj pripravljen, če hoče vse prav in naglo urediti. Tedaj se že pokažejo napake, ki jih je napravil pri zazimljenju. Skuša naj jih odpraviti, če ni že prepozno.

Prvi izletni dan je navadno v januarju ali februarju, ko še leži sneg, zato naj čebelar odkida pred čebelnjakom sneg vsaj nekaj metrov daleč. Prav tako naj napravi s snegom, ki je na strehi. Prašeče se čebele namreč kaj rade sedajo na tla in streho. Sneg okrog čebelnjaka naj posuje z žaganjem, oblanci ali s semenim drobirjem, če vsega tega ni, pa vsaj s pepelom. Če sede čebela na tako posuti sneg, se lahko zopet dvigne, dočim se v neposutega zaradi lastne toplote pogrezne in v njem otrpne. Kdor ima pred čebelnjakom zaslone, naj jih odstrani! Pri AŽ-panjih naj ne pozabi odpreti verand in zapahov ob žrelih, da bodo imele čebele prost izlet.

Ko je to opravljeno, je izven čebelnjaka vse v redu; le če misli ta dan hišna gospodinja ali sosedja sušiti perilo, jo je dobro opozoriti, naj ga ne obeša blizu čebelnjaka, da ga ji ne bo treba znova prati.

Dostikrat se primeri, da toplomer v senci ne kaže 10° C toplote, a čebele vendarle veselo lete. Ta dan naj čebelar uteši svojo radovednost zgolj z opazovanjem na bradah. Notranji pregled panjev pa naj odloži na tak dan, ki bo res primeren za to. Ako pregleduje v hladnem vremenu, je zanj izgubljena vsaka čebela, ki pade ali odleti s sata. Včasih so rekli, da je jeseni 10 čebel vrednih krajcar, spomladi pa ena. Zpomnimo si to!

Ko nastopi pravi dan, tedaj pa le urno na delo! Glavna, kar mora čebelar opraviti, je odstranitev mrtvih čebel in voščenega drobirja iz panjev, ugotovitev stanja zalege in ocenitev medenih zalog. Najlaže odstraniš mrtvice in drobir, če imaš na dnu panjev položeno lepenko. Biti pa mora trda, dovolj debela in dobro prepojena s firnežem ali lanenim oljem. To je potrebno zato, da ne vpija vlage in se ne krivi. Ako se skrivi, dostikrat zapre žrelo, pa tudi, ko tako zvito lepenko vlečemo iz panja, stresemo vse z nje. Na dobri lepenki imamo natančno sliko stanja čebelje družine: kje sedi, koliko satov obseda, koliko hrane je že porabila. Če opravljaš to delo februarja, ko imajo panji že zalego, dobiš na njej tudi kako pohabljenost in negodno čebelico, kar pomeni, da ima panj matico in da je v redu. Kdor nima lepenke, naj očisti vse panje z grebljico. Kakšna je grebljica, ne bom opisoval, ker vem, da to orodje vsak začetnik pozna. Dno je treba ostrgati kolikor mogoče vestno, da se v kakem panju ne zarede črvi čebeljih več, ki se najraje zadržujejo v drobirju. Nič kaj prijetno ni izkušnemu čebelarju, če vidi na bradah polno drobirja, ki ga čebele same spravljajo iz panjev vse leto, medtem ko bi ga bil lastnik lahko odstranil z grebljico v najkrajšem času. Pomagaj čebelar, kjer jim lahko!

Ko boš vse panje uredil, presej na situ, kar si nastrgal. Drobir stisni v kepe in shrani za vosek, mrtve čebele pa vrzi v ogenj! To je najboljše in najbolj higienično. Vse pa, kar si opazil na lepenki ali na dnu panja, zapiši v zapisnik, a če ga nimaš, vsaj na vrata panja, da ne boš česa pozabil.

Prehajam na opravila, ki so bolj važna, kakor opisana. Doslej si delal le pod čebeljim gnezdom, sedaj boš pa moral pregledati še gnezdo samo. Kdor se tega dela boji, naj prosi starega čebelarja, da mu pokaže, kako se to napravi. Kdor bo delal sam, mu svetujem, naj bo miren in naj se ne razburja, čeprav ga katera čebela piči. Kolikokrat bo še opikan, preden bo postal res dober čebelar! Okenc, ki se zaradi vlage pozimi rada nekoliko napno, ne odpiraj s silo! Isto velja za sate. Če jih jeseni nisi očistil vseh prizidkov, se držé rešetke in jih težko premikaš. Ko vidiš, kje je gnezdo, razmakni sate in izvleci srednjega. Ker

imajo panji ta čas le malo zalege, dobiš navadno vse, to je zalego in matico, na istem satu. Ni pa dovolj, če najdeš le matico, ogledati si moraš tudi zalego. Zakaj to? Če je matica že stara, se lahko zgodi, da ji je zmanjkalo semena za oploditev jajčec in je tako postala trotočka. Da je v panju trotočka, spoznaš po grbasti zalegi in po posameznih trotih, ki so že v panju.

Je pa še nekaj, zaradi česar je potrebno ugotoviti stanje zalege. Dostikrat se primeri, da preležajo panji matice že pozno jeseni. Takrat ni v panjih več za opravištev potrebnih trotoč, a če so, nimajo več tiste življenjske sile v sebi kot v času rojenja. Zato se take matice le slabo ali sploh ne spraše. Posledica tega je, da na videz popolnoma lepa in zdrava matica zalega spomladi samo trote. Pozno jeseni je neki moj panj zgubil matico. Dobil sem drugo pri prijatelju in sem jo dal osiroteli družini, ki jo je takoj sprejela. Pri spomladanskem pregledu sem našel v panju zgoj grbasto zalego. Ko sem se natančneje zanimal za to matico, sem zvedel, da je bila iz panja, ki je med ajdovo pašo prelegel. Matica je bila najbrž nesprašena. To kaže, da je previdnost v takih primerih zelo potrebna. Vse brezmatične družine ali družine s slabimi maticami je treba združiti z drugimi zdravimi in krepkimi družinami. Pri AŽ-panju je to delo lahko. Slamnico ali blazino, ki pokriva plodišče, odstraniš, odkriješ rešetko in prestaviš vse sate iz osirotelega panja v medišče. Čebele se same počasi pridružijo spodnji družini. Res je, da imaš zato nekaj družin manj, a te močne. Če nimaš rezervne matice, da bi jo dodal brezmatičnemu panju, nikar ne odlašaj z združitvijo. Cimprej to storiš, tem bolje je.

Sedaj pa še nekaj glede medenih zalog! Tu se začetnik največkrat pregreši, in sicer ne toliko iz malomarnosti kot iz nevednosti. Zato svetujem vsakemu začetniku, da jeseni pri zazimljenju stehta vse panje. Le tehtnica mu vestno pokaže, če ima panj dovolj ali premalo hrane za zimo. Za AŽ-panj na 9 satov zadostuje, ako tehta plodišče s čebelami, medom in sati 18 kg. S to težo bo panj lahko shajal do sv. Jurija. Tehta naj neizkušen čebelar panje vsako jesen, dokler ne bo toliko izvežban, da bo lahko brez tehtnice določil težo satov. Naši očanci so rekli, da do svečnice lahko čebelari vsak otrok, potem pa le pravi čebelar. S tem so hoteli reči, da se do svečnice prebije vsaka družina, ker porabi od oktobra do februarja le malo medu. Od takrat dalje pa se družina vedno bolj množi in temu primerno kopni tudi zaloga hrane. Ni niti gospodarsko niti čebelarstvo, če puščamo družinam čez zimo premajhne zaloge hrane. Marsikateri čebelar se zanaša, da jim bo spomladi dodal, kar jim bo zmanjkalo. S tem pa pokaže le svojo sebičnost. Kako more računati, da bo spomladi lahko pital, ko ne ve, kakšna sploh bo. Saj smo imeli že zime, ko smo mogli prvič pregledati čebele šele konec marca. Upoštevatvi je tudi treba, da nastopi prva paša, kjer ni spomladanske rose, šele konec aprila na črešnji in borovnici in da morajo do takrat imeti čebele hrano v panjih.

Če ima družina ob prvem pregledu še zadostno zalogo, je v redu. Kjer pa trka že glad na vrata, pomagaj takoj in čim bolj izdatno. Če imaš med, ali vsaj sladkor (tega boš morda izprosil od »boljše« polovice), ga raztopi in segrej, vzemi iz panja prazne sate in vanje nalij, kolikor pač moreš in imaš. Take sate postavi tik gnezda, da bodo čebele takoj prišle do hrane. Še lažje je delo, če si shranil jeseni kak težak meden sat. S tem jim najhitreje pomagaš. A to je za začetnika pretrd oreh. Komaj čaka, da bi dobil kak kilogram medu in tako pokazal uspeh svojega čebelarstva, pa naj še tega pusti v satju za čebele! Vem, da mu je to težko, vendar naj v bodoče to napravi, preden pa porine tak sat v panj, naj med odkrije!

Lahko krmiš z medom ali sladkorjem tudi v pitalnikih pod gnezdom. Stori pa to šele zvečer, ko so se čebele umirile. Če jim daš prehladno raztopino, je večkrat ne vzamejo in moraš zjutraj pitalnike odstraniti, zlasti če kaže, da bo dan lep in bodo čebele izletavale, sicer bi lahko nastalo ropanje. Čebele iščejo okoli, narava ne da še nič in, če čebele zvohajo v tujem panju med ali sladkor, je vojna tu. Da je tu previdnost na mestu, mi bo rad pritrdil vsak starejši in izkušenejši čebelar.

S tem bi bila v glavnem končana prva dela pri čebelah. Vse, kar si opazil, zapiši, da ti ne bo treba pozneje za vsako malenkost odpirati panjev in brskati po njih.

ČEBELARSKÉ OPAZOVALNICE

Poročilo za jesen in zimo 1950/51

Opazovalci poročajo, da so čebele po malem še zadnje dni v oktobru donašale obnožino. Kot rastline, ki so nudile v tem času čebelarom cvetni prah, naštevajo astre, facelijo in boreč. Zadnje dni v oktobru stá padala dež in sneg. Družine so se strnile v plodišču. Pričela se je dolga, četudi ne ostrá zima.

Tudi v novembru je bilo še mnogo izletnih dni, ob katerih so čebele sem in tja še vedno donašale obnožino rumene barve.

V oktobru ali pa v začetku novembra je večina opazovalcev odvzela družinam iz medišč satovje in s krmljenjem dopolnila manjkajoče zimske zaloge. Zapažili pa so panje šele ob nastopu pravega mraza, takole sredi decembra, ko so se čebele že za stalno strnile v gručé.

Vreme je bilo v decembru vlažno, deževno in snežno. To bo tudi vzrok, da je izkazana poraba hrane zelo nizka. Družine so prezimovale mirno; izletnih dni v večini krajev Slovenije ni bilo. Kot posebnost naj omenim, da smo imeli v decembru večkrat grmenje in nekajkrat neurje.

V decembrskih poročilih se vrstijo pritožbe zaradi nerednega izhajanja našega glasila. »Če Slovenskega čebelarja ni,« zaključujejo nekateri poročevalci, »potem tudi naša opazovanja niso potrebna.« Toda opazovanja so potrebna. Večletni podatki o gibanju panja na tehtnici so najprimernejša osnova za sestavo pašnega koledarja, po katerem moramo prilagoditi svoj način čebelarjenja, t. j. pripraviti močne družine za dobo, ko nastopi v določenem kraju glavna paša. Opazovalec iz Pristave pri Ljutomeru pripominja še naslednje: »Hidrometeorološka poročila so morda mnogo manj pomembna kot naša, (n. pr. stanje vode v Ščavnici), pa pošiljajo za teh nekaj števil (1/4 mojih) tiskovine, znamke in še 666 din nagrade za vsako tromesečje.« Odgovor glavnega poročevalca: Hidrometeorološka opazovanja so uvedena po nalogu Zvezne vlade. Zato jih tudi ta finansira iz svojega proračuna. Naše opazovalnice so nujno potrebne, kajti le po njih podatkih je mogoče napraviti že v tekočem letu splošen pregled čebelarstva letine v poedinah krajih, ali statistiko o pridelkih in jo primerjati s pridelki v prejšnjih letih, v tujih deželah itd. Ker pa osrednja čebelarstva organizacija ne prejema denarnih sredstev od drugod, sloni tudi delo, s katerim so zadolženi poedinci, na prostovoljni osnovi. Za natančna in poučna opazovanja se moramo zahvaliti predvsem požrtvovalnosti in zavednosti naprednih čebelarjev — opazovalcev.

Z decembrskim poročilom so poslali v Ljubljano nekateri opazovalci tudi voščila za srečno in medeno leto 1951. Njim kakor tudi vsem drugim čebelarjem želimo isto (čepprav vremenski preroki napovedujejo deževno leto z mnogimi nevihtami tja do avgusta, kar čebelarom — živalim sonca — nikakor ne bo pogodu).

Večina opazovalcev poroča, da so imele čebele nekaj dni v januarju priložnost, da so se dodobra otrebile. Izlet je bil že nujen, saj ima zelo mnogo družin v gnezdu mano.

V februarju je bilo vreme za razvoj družin prav ugodno. Izletni dnevi so bili lepi, vendar ne preštevilni. Matice so začele živahno zalegati. V drugi polovici februarja so bili v večini družin zaželeni že po 2—3 sati. Največ obnožine je bilo z leske in črne jelše. Na dnu panjev je bilo pri pregledih malo mrtvic in malo drobirja.

Virmaše: 10. II. sem pregledal in očistil vse panje. Zimski počitek opazovalnega panja je trajal od 20. XI. 1950 do 13. II. 1951, skupaj 85 dni.

Mala Nedelja: Neki čebelar mi je že 25. II. pripovedoval, da je videl v panjih mlade čebele. Doslej še nisem slišal o mrličih, sklepam pa po pičlih zalogah, ki so jih nekateri pustili družinam, da bo o njih še letos govor.

Inž. Jože Rihar

Opazovalna postaja	Nadmo- rska višina	Oktober 1950				November 1950			
		Poraba v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni slj (ur)	Poraba v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni slj (ur)
Breg-Tržič	483	40	8,2	16	158	30	5,1	4	63
Škofja Loka-Gabrk	395					90	4,4	5	37
Škofja Loka-Virmaše	361	85	9,7	22	133	75	5,0	8	65
Dražgoše	880	60	7,2	—	56	70	3,2	0	43
Kalce-Logatec	404								
Tinjan-Istra	306	60	10,0	28	222	30	7,0	9	97
Črni Kal-Istra	—								
Moščen. Draga	3	20	14,5	27	179				
Bistra-Borovnica	290								
Brest-Barje	305								
Žerovnica-C.	551	205	8,3	17	128	115	5,2	7	76
Ribnica	500	100	7,6	20	—	65	2,9	11	—
Livold-Kočevje	460	80		17	84	30	4,6	10	44
Ponoviče-Litija	260	35		16					
Krka	300	85		21	110	45	—	7	56
Dob pri Mirni	305	120	10,5	21		90	5,8	13	—
Novo mesto	180	60	9,2	19	132	35	6,1	8	61
Grm	210	55	9,2	21	—	20	5,1	8	
Dobova	140								
Sv. Lovrenc na P.	442	115		22	115	10	—	10	88
Selnica ob D.	324	100	7,4	18	117	80	3,8	6	83
Maribor	273	40	11,0	24	107	40	6,4	24	60
Donačka gora	320		9,9	24	121		7,0	8	41
Sv. Lovrenc na D. p.	235	110	7,8	22	153	105	5,5	13	131
Turski vrh	336	90	11,0	21	167	70	5,3	4	71
Mala Nedelja	279	25	9,2	20	195	70	5,9	4	99
Pristava-Ljut.	190	120		21	81	65		2	48
Prosenjakovci	247					90	2,8	9	87
Dol. Lendava	—								
Povprečki		81	9,4	21	129	61	5,1	8	69

December 1950				Januar 1951				Februar 1951			
Poraba v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni sij (ur)	Poraba v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni sij (ur)	Poraba v dkg	Sred. mes. toplota	Izletni dnevi	Sončni sij (ur)
20	3,2	0	13	20	2,2	0	51	50	3,1	4	34
55	1,3	0	24	90	2,8	6	40	105	2,9	2	27
15	1,7	0	20	50	2,2	8	70	100	3,7	9	73
0	-2,0	0	23	80	0,5	0	43	130	0,5	2	23
35	4,0	2	55	85	7,0	4	56	70	5,0	7	72
								50		10	64
				50	7,5	10	70	120	9,2	25	104
55	0,4	1	34	115	1,9	12	35	160	3,0	9	150
80	-0,4	2	—	105	2,1	9	—	80	2,6	9	—
110	0,5	0	19	150	2,9	9	77	130	2,1	6	77
				70		5	37	80		10	36
45	—	0	25	90		5	42	95		11	39
60	1,7	1	—	120	3,0	5	41	120	4,5	12	106
20	0,8	1	22	—	2,3	12	64	180	4,4	16	52
50	1,1	2	—	80	2,9	3		125	5,0	9	
								—	4,0	4	—
20	—	1	21								
50	-0,3	2	27	70	0,6	2	81	100	4,4	11	98
				35	2,7	7	34	110	3,7	13	80
									5,3	11	
45	1,1	3	25	150	1,7	7	105	165	4,5	13	100
65	1,8	0	26	90	4,0	8	80	105	4,4	9	83
150	1,2	0	33	90	2,5	3	92	115	4,1	11	91
80	—	2	72	80		3	59	120		13	126
30	1,5	0	40	90	2,4	7	104	120	5,0	12	90
								135	4,0	5	—
94	1,2	1	29	90	2,9	6	62	111	4,0	10	71

OSMRTNICE

† BERNIK MIHAEL

Čebelice, čebelice, gospodar vam je umrl... Na Bregu pri Litiji, idilični vasi našega Zasavja, je dokaj let čebelaril po vsem Zasavju znani čebelar Bernik Mihael. Bil je najstarejši čebelar v okolici, saj je gojil čebele že od leta 1907.

Rodil se je 13. sept. 1870 v Birčni vasi pri Novem mestu. Njegov oče je bil pozneje sodni uslužbenec v Litiji, stanoval pa je v Šmartnem. Tu se je tudi naš Mihael izučil krojaštva. Leta 1906 se je poročil z Rozalko iz znane Kunstlerjeve rodbine v Litiji, s katero sta si pozneje kupila hišico na Bregu. V njegovi odsotnosti ob prvi svetovni vojni mu je Rozalka oskrbovala čebele.

Bernik je bil dolga leta predsednik biv. Čebelarskega društva za tukajšnji okoliš. V naših krajih je bil prvi, ki si je nabavil AŽ-panje.

8. januarja t. l. proti večeru se je počutil nekaj slab in je legel. Ko ga je ta večer slučajno obiskal njegov dolgoletni znanec in čebelar Bric Pavle, sta govorila le o čebelah. Ponoči je vedno bolj slabel in 9. januarja zjutraj za vedno zatisnil oči. Od blizu in daleč so ga hodili kropit čebelarji in se v častnem številu udeležili njegovega pogreba.

Ivan Žunko

† GRAJZAR ANTON

Čebelarska družina Smlednik je 3. novembra 1950 zgubila enega svojih najboljših članov: Grajzarja Antona. V zgodnjem jesenskem jutru nas je neprijetno zadela vest o njegovi smrti.

Pred dvajsetimi leti je bil med organizatorji in začetniki naše čebelarske družine, kasneje pa vseskozi njen odbornik. To ni nič čudnega, saj je bil potomec starega čebelarskega rodu. Rad je pomagal praktično in z nasveti okoliškim čebelarjem. Navduševal in vzgajal je mlade čebelarje, vsakemu, ki je kazal zanimanje, je dal roje in tako skrbel za poživitev čebelarskih vrst z mladimi močmi.

Skoraj tri leta je pokojni Grajzar bolehal, zadnje leto pa je bil kar priklenjen na posteljo. Vendar niti na bolniški postelji ni pozabil svojih čebelic. Po njegovem navodilu so jih domači pripravili za zimo. Potem je sam dejal: »Čebele so spravljene, zdaj boste spravili še mene.« Tako se je tudi zgodilo. Umrl je v starosti 51 let. Čebelarji smledniške družine ga bomo ohranili v častnem in trajnem spominu.

MALI KRUEK

Dražilno pitanje spomladi. Angleški preiskovalni komite za čebelarstvo si je pridobil velike zasluge s tem, da je na 500 čebeljih družinah preizkusil učinek dražilnega pitanja od marca do kostanjeve paše. O tem je napisala urednica lista »Bee World« znanstveno poročilo, iz katerega posnemamo:

1. Dražilno pitanje koristi le šibkejšim čebeljim družinam, zlasti tedaj, če je napajališče oddaljeno od čebelnjaka več kot 50 metrov. Pri krepkejših družinah je pitanje brez pomena ali se koristi sploh ne da ugotoviti.

2. Največ koristi čebelam voda, ki jim jo nudimo s klajo. Zato naj bo klaja čim redkejša.

Pomnimo, da ne gre za zasilno, marveč za dražilno pitanje pri zadostni zimski zalogi. Krepkih družin, ki zgodaj zalegajo in imajo dovolj hrane, ni treba dražilno pitati.

Skrbimo torej za dobro napajališče v zavetni legi in blizu čebelnjaka. Zazimimo le krepke čebelje družine z zadostno zimsko zalogo! Prihranili si bomo delo, čas, skrb in denar.

Ali naj ima čebelnjak dvojno steno? Prav gotovo mora biti čebelnjak na Gorenjskem, sploh v krajih, kjer so ostreje zime, bolj solidno in trpežno narejen kakor v južnih krajih, kjer so mile zime. Tudi čebelnjak, ki stoji na odprtem prostoru, izpostavljenem prepihu, mora biti bolj zavarovan, kakor čebelnjak v zavetni legi. Pomnimo, da čebele ne ljubijo prepaha, ker jim škoduje. Začetniki naj dobro premislijo, kam bodo postavili čebelnjak. Vprašajo naj za svet starega in izkušenega čebelarja. Večkrat je odločilnega pomena že razdalja 50 metrov. Od prometnih cest in potov mora biti oddaljen najmanj 20 metrov. Če to ni mogoče, mora ločiti čebelnjak od ceste ali poti vsaj 2 metra visok lesen plot ali živa meja. Ista načela veljajo za sosedov vrt. Tudi na vlažnem prostoru ali v bližini potočkov in rek ne delaj čebelnjaka! Obrnjen naj bo bolj proti južni strani, izlet pa prost. Visoka drevesa pred čebelnjakom ovirajo izlet čebel.

Kaj pa panji? Naši AŽ-panji imajo dvojno čelno steno. Vmesni prostor je

prazen. Lahko pa je natlačen z oblanci, lesno volno ali s časopisnim papirjem. Včasih so izdelovali panje iz debelejših desk. Danes to ni potrebno, ker so panji zloženi v skladanici in se tako med seboj grejejo. Pogoj pa je, da so pravilno in natančno narejeni, tako da ne nastanejo med njimi reže, ko jih zložimo v skladanico. Reže, ki bi med njimi nastale, moramo pozimi zadeliti s časopisnim papirjem. Pod železne palice na dnu panja vložimo lahko pozimi še drugo dno, ki varuje čebele pred vetrovi in sončnimi žarki. To drugo dno pa mora biti tako narejeno, da vodijo do žrela stranske odprtine. Če so panji pravilno zloženi, ne potrebuje čebelnjak nikakih sprednjih vrat. Pri gradnji čebelnjaka upoštevajmo tale osnovna načela: Miren prostor v zatišju, čebelnjak preprost z enojno steno, panji vsaj z dvojno čelno steno in enojnimi stranskimi stenami. Panji naj bodo zloženi tesno v skladanici. In končno še to: Prostor pred čebelnjakom posuj z drobnim peskom!

Ropanje in še kaj. Bilo je mesca julija, ko se v našem kraju posuše vsi pašni viri. Okrog desete ure pridem k čebelnjaku in na svoje veliko začudenje opazim, da napadajo panj št. 14 roparice. Panjev že več kot teden dni nisem pregledal. Napadena družina je bila v redu in še precej močna. Zato si nikakor nisem mogel predstavljati, kaj bi povzročilo ropanje. Takoj pa mi je padlo v oči, da je papir, ki je bil vložen v režo med tem in sosednjim panjem, ves zgrizen. Čebele so si prizadevale, da bi vdrlle v režo, a malokateri je to uspelo. Zožil sem žrela pri vseh panjih in pročelje napadene panja zaslonil z desko, kar pa ni dosti pomagalo; čebele so za vsako ceno hotele priti do medu. Ugibal sem, kaj naj še storim. Pa mi šine dobra misel v glavo. »Le čakajte, kanalj«, sem zabrundal, »prav gotovo vas bom odvrnil od tega nelepega posla.« Šel sem domov in prinesel k čebelnjaku lesen škaf, ki je imel po dnu in stenah še polno strjenega medu. Posodo sem postavil na doletno desko pod brado ropanega panja in čebele so kar v grozdih padale vanjo. Kmalu jih je

bilo v škaflu za lep roj družec. Sedaj posodo pokrijem in jo odnesem petdeset korakov proč v bližnje grmovje. Tako sem zmešal taticam štrono in dosegel, da se je ves naval osredotočil okrog nastavljene vabe v grmovju. Ropnemu panju sem nato zaprl žrelo, šel v čebelnjak, mu odprl vratca in počakal, da so se roparice, ki jih je motila svetloba, nabrale na mreži okenca. Ko se je to zgodilo, sem odprl okence in spustil nepošteno svojat na prosto. Ob enem sem pregledal panj odnotraj in ugotovil, da je bila vzrok ropanja razpoka v steni. To sem takoj drugi dan v zgodnjem jutru zadela. Da bi zamoril v okolici čebelnjaka duh po medu, sem polil nekaj deščic s karbolinejem in jih razpostavil na različnih mestih. Ropani panj sem čez nekaj ur odprl in zopet je bilo vse v redu. Škafl v grmovju so čebele temeljito očistile in še več dni potem obletavale prostor, kjer je bil skrit.

Čebeli je dan od narave nagon, da išče medečino, pa naj jo dobi na pošten ali na nepošten način. V shrambi sem imel pol škafla medu, pripravljenega za jesensko pitanje. Dan prej sem ga nekaj odvezel, a pri tem pozabil posodo pokriti s pokrovom. Drugi dan zjutraj je eden od družine v shrambi odprl okno. Sli smo po delu in prišli domov proti enajsti uri. Tedaj je bilo okrog okna vse živo čebel kot pred čebelnjakom. Brž stopim v shrambo, pograbim škafl, v katerem je bilo na strjenem medu vse črno čebel, in ga odnesem na dvorišče. Tu zalijem med z vodo, posodo hitro oplahnem, vodo pa s čebelami vred zlijem po tleh. Malo so se živalce skopale, a se v lepem sončnem dnevu hitro osušile. S polnimi želodčki so se vrnile s pojedine v svoje panje. Tisti dan in še več dni kasneje so čebele vsiljivo obletavale shrambo, toda ker medu, ki sem ga bil skrtil, niso več našle, so se končno le naveličale brez-uspešnega stikanja. *Perovšek*

Proti plesnobi in prizidkom. Ko ste utrdili satnice v okviru, močno segrejte nekoliko lanenega olja, ki ste mu primišali nekaj voska. S to še zelo vročo mažo prevlecite gornje letvice okvirov in videli boste, da ne bodo več plesnili, pa tudi čebele ne bodo na njih napravile mostičkov.

Iz American Bee Journal

Raznovrstni cepiči ostanejo dolgo sveži, če jih pomočimo v med, nakar jih lahko brez škode daleč pošljemo. Če jih pa v medu shranimo, ostanejo sveži vse leto. Znano je, da so ljudje v starem veku konservirali sveže meso tako, da so ga vtaknili v posodo z medom.

Čebelja moč. Čebela more vleči dvajsetkratno svojo težo. V primerjavi s konjem je tridesetkrat močnejša, v primerjavi z lokomotivo pa ima isto moč.

Čebelarski koledar je izdala in založila Zagrebška čebelarska zadruga. Nekaj izvodov je prejela v razprodajo tudi naša čebelarna v Ljubljani. Kdor bi se zanimal zanj, si ga lahko tamkaj naroči.

V resnici je to koledar samo v toliko, da ima razpored dni po tednih s pripadajočo označbo praznikov in godov, in sicer spredaj za leto 1951, zadaj pa za leto 1952. Popolnoma manjkajo primerne razpredelnice za zapisovanje raznih opazovanj in izvršenih čebelarskih opravil med letom. V ostalem je to nekaj čebelarski učbenik v žepni obliki. Razdeljen je v 3 oddelke. Prvi oddelek obsega poglavje iz biologije čebel, iz botanike medečih rastlin, iz čebelarske tehnologije, o vzreji, dodajanju in izmenjavanju matic ter o čebelarskih proizvodih: medu in vosku. Povečini izvirajo članki izpod peresa inž. A. Perušića. V drugem oddelku je D. Loc popisal čebelarska opravila za posamezne mesce, v tretjem pa se vrste krajši sestavki deloma z resno, deloma z zabavno vsebino. Na koncu so še številčni podatki iz življenja čebel, nekaj navodil za izdelavo medice in medenega peciva ter pregled sejmov za leto 1951. Članki so opremljeni z mnogimi slikami in črteži. Na žalost pa so nekatere avtotypije zaradi slabega papirja dokaj nejasne.

Kakor vse kaže je bil glavni namen založnice, preskrbeti čebelarjem priložnik, iz katerega naj bi črpali zlasti začetniki najnujnejše čebelarsko znanje. In ta namen je kljub kratkemu času, v katerem je bil koledar sestavljen in natiskan, kljub raznim pomanjkljivostim, zaradi katerih se opravičuje v uvodu, povsem dosegla. Ob splošnem pomanjkanju čebelarskih učnih knjig v našem in srbohrvatskem jeziku bo lična knjižica vsaj delno zamašila široko zevajočo vrzel. *V. R.*

NAŠA ORGANIZACIJA

Likvidacija Čebelarske zadruge in ustanovitev Zveze čebelarških društev

Vabilo

na ustanovni občni zbor Zveze čebelarških društev

Iniciativni odbor za ustanovitev Zveze čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani sklicuje na podlagi člena 11. pravil ustanovni občni zbor Zveze, ki se bo vršil dne 27. maja 1951 ob 9. uri v dvorani »Doma sindikatov« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22

DNEVNI RED!

1. Otvoritev zbora Zveze
  - a) volitev delovnega predsedstva
  - b) volitev zapisnikarja zbora
  - c) volitev overovateljev zapisnika
2. Nagovor predsednika iniciativnega odbora Maksa Kermelja
3. Čitanje in sprejem pravil
4. Volitev predsednika Zveze, upravnega in nadzornega odbora
5. Referat o splošnem stanju čebelarstva v Sloveniji (tov. A. Bukovec)
6. Referat o zboljšanju čebelje pasme (tov. Rojec Vlado)
7. Predlogi, sklepi in raznoterosti.

Ustanovni občni zbor Zveze čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani je bil pravilno sklican na osnovi člena 11. pravil v določenem roku.

Za iniciativni odbor:

Maks Kermelj s. r.
Avguštin Bukovec s. r.

Vabilo

na občni zbor Čebelarske zadruge za Slovenijo v Ljubljani, ki se bo vršil v nedeljo dne 27. maja 1951. po ustanovnem občnem zboru Zveze čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, oziroma ob 5. uri v dvorani »Doma sindikatov« (Ljvša Delavska zbornica), Ljubljana, Miklošičeva cesta 22.

DNEVNI RED

1. Otvoritev občnega zbora Čebelarske zadruge
  - a) volitev delovnega predsedstva
  - b) volitev zapisnikarja
  - c) volitev dveh overovateljev zapisnika
2. Poročila:
  - a) upravnega odbora
  - b) nadzornega odbora
  - c) blagajnika
  - č) razrešnica upravnemu odboru
3. Predlog o likvidaciji Čebelarske zadruge za Slovenijo in potrditev likvidatorjev
4. Slučajnosti

Občni zbor zadruge je bil pravilno sklican na osnovi člena 19. pravil v določenem roku.

Za odbor Čebelarske zadruge:

Franc Cvetko s. r.
Stane Mihelič s. r.

Dopisi

ČEBELARSKO DRUŠTVO ZA LJUBLJANO IN OKOLICO V LJUBLJANI je imelo ustanovni občni zbor 4. marca 1951. Občnega zbora se je udeležilo 55 delegatov, ki so zastopali 10 čebelarških družin in čebelarstvo drž. železnic. Na

občni zbor ni poslalo delegatov 6 družin. Pred tem zborom se je vršil občni zbor čebelarške podružnice, ki ga je vodil predsednik tov. Skof ob navzočnosti poverjenika za kmetijstvo pri MLO tov. Pangeršiča Franca in poverjenika pri OLO tov. Kosa. Po poročilu predsednika

šov. Škofa in tajnika tov. Koviča o delovanju čebelarke podružnice v obdobju zadnjih dveh let ter po poročilu blagajnika tov. Mihevcva je občni zbor na predlog preglednika tov. Rižnarja izglasoval razrešnico odboru in vzel na znanje likvidacijo podružnice.

Nato so zborovalci prešli k ustanovitvi čebelarskega društva. Predsedoval je še nadalje tov. Škof. K besedi se je oglasil poverjenik za kmetijstvo tov. Pangeršič in izrazil upanje, da bo novo čebelarsko društvo lahko uspešneje delalo za dobrobit čebelarjev kot prejšnja podružnica, ker mu je zagotovljena pomoč oblasti. Predlagal je, naj bi se vršili diskusijski večeri čebelarjev, na katerih naj bi se obravnavale razne čebelarske zadeve.

Tov. Jelnicar je sprožil vprašanje, ali naj se okoliški čebelarji vključijo v skupno društvo za mesto in okolico, ali pa naj ustanovijo posebno društvo. Poverjenik za kmetijstvo pri OLO tov. Kos je bil mnenja, da je bolje, če se okolica združi z mestom v eno društvo. To stališče so zavzeli tudi delegati. Na predlog tov. Arka je občni zbor sprejel sklep, da se društvo imenuje »Čebelarsko društvo za Ljubljano in okolico v Ljubljani«.

Pri čitanju društvenih pravil so se pojavili izpreminjevalni predlogi, ki so povzročili debato. Debatu je prekinil tov. Bukovec s predlogom, da naj se pravila sprejmejo, kakršna so, na prihodnjem občnem zboru pa naj se spremene tako, kakor bo za čebelarje ugodneje.

Po sprejetju pravil je bilo izvoljenih enajst članov upravnega in pet članov nadzornega odbora ter pet delegatov za Zvezo čebelarskih društev.

Vpisnina bo 10 din, članarina za leto 1951 do 10 panjev 100 din, nad 10 panjev pa 10 din od panja.

Pri slučajnostih je predsednik Čebelarske zadruge tov. Cvetko na kratko poročal o delovanju zadruge ter pokazal na težkoče pri nabavi materiala. Omenil je, da večina čebelarjev ni izpolnjevala obveznosti, ki so jih kot člani imeli do zadruge. Zato apelira na vse čebelarje, da novo društvo bolje podprejo.

Tov. Verbič Anton se je dotaknil kritike, ki je bila izrečena o Čebelarski zadrugi in ugotovil, da je izvršni odbor delal v težkih okoliščinah in ni kriv, ako delovanje zadruge ni bilo zadovo-

ljivo. Apeliral je na oblastva, da naj v bodoče posvetijo več pažnje čebelarski organizaciji. Čebelarska organizacija bi morala dobiti nazaj prodajo medu. S tem bi se zvišali njeni dohodki, hkrati pa tudi sklad za pospeševanje čebelarstva. Kritiko o čebelarski zadrugi je zaključil tov. Rome, ki je poudaril, da je bila često neumestna. Vsi čebelarji, ki so zadrugi kaj nudili, so po možnosti od nje tudi nekaj prejeli. Njegovim izvajanjem se je pridružil tov. Senegačnik, ki je priznal funkcionarjem čebelarske zadruge, da so bili požrtvovalni in nesebični. Na predlog tovariša Antona Verbiča je bil nato z vzklikom izvoljen za častnega predsednika Čebelarskega društva za Ljubljano in okolico tov. Bukovec August, ki ima za napredek slovenskega čebelarstva in organizacijo slovenskih čebelarjev trajne zasluge.

Delegati so še sklenili, da se deleži članov pri Čebelarski zadrugi uporabijo za kritje naročnine »Slovenskega čebelarja« za leto 1951.

Pred zaključkom občnega zbora je predsednik Čebelarske zadruge tovariš Cvetko opozoril delegate na kužne bolezni, ki so se zadnji čas pojavile v raznih čebelnjakih. Priporočil je čebelarjem, naj po svojih močeh prispevajo k njih zatiranju, zlasti pa naj pazijo na snago in red v svojih in tujih čebelnjakih. Mnenja je, da bi ne smel vsak šušmar imeti čebel. Oblast bi morala izdati posebno uredbo, kako je treba čebelariti. Po tej uredbi bi lahko prepo-vedali čebelarjenje marsikomu, ki danes samo škoduje čebelarski skupnosti.

ČEBELARSKO DRUŠTVO V TREBNJEM

je imelo svoj ustanovni občni zbor 25. februarja 1951 v šolskem poslopju v Trebnjem. Zbora se je udeležilo 35 delegatov in čebelarjev. Poleg njih so bili navzoči zastopnik Ministrstva za kmetijstvo tov. Sitar, zastopnik poverjenišva za kmetijstvo OLO Trebnje tov. Strajnar in zastopnik Čebelarske zadruge tov. Jos. Kopal.

Po ugotovitvi sklepčnosti in sprejetju dnevnega reda je imel tov. Sitar kratek nagovor, v katerem je razložil, kako je prišlo do zastoja v delovanju čebelarske organizacije. Da se delo po-živi, je Ministrstvo za kmetijstvo pres-onovalo sedanjo Čebelarsko zadrugo v

Zvezo čebelarških društev, za vsak okraj pa namerava ustanoviti Čebelarško društvo, ki bo popolnoma samostojno. Govoril je o veliki koristi, ki jo opravljajo čebele z opravevanjem sadnega drevja in drugih kulturnih rastlin. Ker je čebelarstvo važna panoga v našem kmetijstvu, ga bo ministrstvo podprlo z vsemi močmi.

Po izvolitvi delovnega predsedstva je poročal o delovanju Čebelarške podružnice tajnik tov. Kurent. Včlanjenih je bilo 152 čebelarjev, ki so bili porazdeljeni v 7 Čebelarških družin. O vzreji matic je predaval tov. Rojec iz Ljubljane. Poleg tega so bila še 4 strokovna predavanja. V Št. Rupertu obiskuje čebelarški tečaj 20 mladincev. Ajdova pasišča uporabljajo poleg upravičenih še nešteti »črni« prevaževalci, kar se mora končati. Izpopolniti bo treba pašni kataster. Sajenje sončnice naj bi se opustilo, sejala pa naj bi se v večji meri repica.

Ker je bil blagajnik zadržan, je tajnik poročal o blagajniškem stanju. Dohodkov je bilo 1349 din, stroškov pa 340 din. Gotovine je 1009 dinarjev.

Nato je govoril tov. Kobal o delovanju Čebelarške zadruga v Ljubljani. Zadruga se je prva leta po vojni lepo razvijala, kar priča njen porast na 7600 članov. Mrtvilo, zastoj in malodušje je nastalo v čebelarški organizaciji, ko je bilo sklenjeno 20. junija 1948, da bo zadruga likvidirana. Upravni odbor se je zelo trudil, da bi poživil zadružno delovanje in končno le dosegel pri ministru za kmetijstvo tov. Simoniču, da je odobril nova pravila, po katerih bo ustanovljena v Ljubljani Zveza čebelarških društev za Slovenijo, po okrajih pa Čebelarška društva. Dalje je tovariš Kobal navedel nekaj najvidnejših uspehov dosedanjega dela zadruga. To so: mizarška delavnica, gospodarsko poslopje na dvorišču, nova satnišnica in znižanje davka pri izdelovanju satnic, večja zgradba za plemenilno postajo v Kamniški Bistrici, knjižnica in zavaranje čebel. Poročal je o delovanju odseka za tisk in propagando ter o težavah, ki jih je moral prebroditi Slovenski čebelar, o odsekih za prevoz čebel v pašo, za opazovalne postaje in medeče rastline, za plemenilne postaje ter zatiranje gnilobe. Za tem je govoril še o zadružni trgovini in o težavah pri nakupovanju blaga, o blagajniškem sta-

nju zadruga in končno o perečem vprašanju obdavčenja čebel. Delegati so z zadovoljstvom sprejeli njegovo poročilo.

Pri diskusiji se je dotaknil tov. Sitar sejanja oljne repice. Odobraval je ukrepe, ki jih namerava društvo napraviti za zaščito ajdovih pasišč. Prav tako se mora pravično urediti obdavčenje čebelarstva.

Po mnenju tov. Kobala bi se moral vsak prevaževalec, ko pripelje čebele na pašo, zglositi pri poverjeniku za kmetijstvo in pri KLO ter pokazati dovoljenje za dovoz čebel. So prevozniki, ki nočejo poznati obstoječih predpisov. Pripeljejo čebele ponoči in izginejo prav tako ponoči. Nekateri tudi ne odpeljejo svojih čebel ob določenem času, neizogibna posledica tega pa je ropanje.

Vsa poročila so bila sprejeta brez ugovora. Po izglasovanju razrešnice, je predsednik izjavil, da je s tem prenehalo delo stare podružnice.

Nato je bral tov. Kobal nova pravila in pojasnjeval člen za členom. Bila so z majhnimi spremembami soglasno sprejeta.

Za predsednika je bil izvoljen tov. Kobal, za podpredsednika tov. Bukovec, za tajnika tov. Kurent in za blagajnika tov. Svetel. V upravnem odboru so še zastopniki Čebelarških družin. V nadzorni odbor so bili izvoljeni tovariši Mežan Adolf, Urbančič Franc in Zupančič Stanko, za delegate pa tovariši Kobal, Mandelj Adolf in Mežan Adolf.

Za vpisnino je določil občni zbor 10 din, za članarino pa do 5 AZ-panjev 50 din, od 6 do 10 AZ-panjev 100 din itd. Dva kranjčca se štejeta za en AZ-panj.

Tajnik tov. Kurent je prebral obširen delovni načrt za tekoče leto. Ta določa, da bomo:

1. izdelali statistiko o čebelarstvu v okraju;
2. skrbeli za izobrazbo članov;
3. razširjali tipizirani AZ-panj;
4. uvedli dopisovanje v »Slovenskega čebelarja«;
5. skušali pridobiti čim več neorganiziranih čebelarjev;
6. razmnoževali medeče rastline;
7. izpopolnili pašni kataster, da se izognemo sporom s prevaževalci, proti »črnim« prevaževalcem pa vodili neizprosni boj;

8. organizirali prevoz čebel v hojevo in druge paše;

9. vzdrževali stalno zvezo z opazovalnima postajama v okraju;

10. ustanovili odsek za vzrejo matic. Končno je bila sprejeta resolucija, ki priporoča, da naj se ne silijo kmetovalci k sajenju sončnic, ker pogine na njih mnogo čebel, pač pa naj se seje več repice.

Odposlanec ministrstva za kmetijstvo tov. Sitar je bodril navzoče čebelarje k složnemu delu za poživitev čebelarstva, zastopnik poverjenišтва za kmetijstvo tov. Strajnar pa je želel čim tesnejšega sodelovanja novega Čebelarškega društva s poverjeništvom za kmetijstvo.

Ker je bil s tem dnevni red izčrpan, se je predsednik zahvalil navzočim za udeležbo in sodelovanje ter je zaključil občni zbor.

DOPIS Z VISA

Napisal vam bom nekaj vrstic o kraju, ki je sila ugoden za čebelarstvo. Ze drugo leto sem na dalmatinskem otoku Visu. Ogledal sem si ves otok. Najbolj me je seveda zanimalo, kako tu čebelarijo in kakšna je čebelja paša. V mescu januarju, februarju in marcu šume čebele po zraku križem kražem. Po kamenitih hribih rdeči vresje, ki ga čebele množično obletavajo in se s težkimi tovari vračajo v panje. Poleg

vresja nudi v pomladanskih mescih obilno pašo rožmarin, ki ga je toliko, da si tega človek ne more predstavljati, če ne vidi sam. Ko hodim po širnih planjavah, poraslih z rožmarinom, slišim vsepovsod šumenje čebel, ki bero sladki nektar in se tako težke vračajo domov, da morajo med potjo počivati. Poleg vresja in rožmarina medu dobro tudi kadulja in pravi žajbelj. Zato ni nič čudnega, če delajo čebele od dobri paši prizidke po vsem panju.

S tukajšnjimi čebelarji sem se večkrat razgovarjal. Najbolj me je zanimalo, koliko pridelajo v teh krajih medu. Povedali so mi, da so leta, ko pridelajo spomladi tudi po 40 kg na panj. Večinoma čebelarijo na ameriški način. Čebel ne prevažajo iz kraja v kraj z avtomobili. Ubogi osli jim prenašajo panje in samo ti vedo, koliko je panj težji od zadnjič. Vendar pa niso vse letine tako dobre. Neki čebelar, s katerim sva postala dobra prijatelja, mi je povedal, da je lansko poletje zaradi strašne suše mnogo čebel pomrlo. Saj revice niso imele niti vode. Res, dosti so morale prestatiti.

Nikomur ne bo žal, če si ogleda te kraje, zlasti pa še čebelarjem ne.

Kdor se morskih psov boji, naj doma se žensk tišči, kdor pa ne pozna strahu, še bo čebelaril tu.

Jožef iz Orehovice

Poročilo o rednem letnem sestanku vzrejevalcev

14. januarja 1951 so se zbrali v Ljubljani na povabilo Čebelarške zadruge vzrejevalci matic iz vse Slovenije. Navzočih jih je bilo 62. Pozdravil jih je predsednik zadruge tov. Cvetko in pojasnil nepravilnosti pri prevzemu in prodaji matic, določenih za izvoz. Ugotovil je, da so vzrejevalci v polni meri izvršili svojo dolžnost in vzredili obljubljeni število matic, če pa jih niso toliko izvozili, kolikor smo se jih namenili, je tega krivo podjetje Slovenija-eksport, ki je prevzelo razpečavanje matic v inozemstvu. Nato je dal besedo tov. Rojcu. Iz njegovega izčrpnega poročila posnemamo, da je 105 vzrejevalcev vzredilo preko 4600 matic, od katerih se jih je sprašilo okrog 75%. Najboljše postaje so bile: Ukanca, ki je

vzredila 688 matic, potem Hrenca-Kirar s 626 maticami, Lamprecht na Kumenu s 594 maticami in postaja Kobilje s 510 maticami.

Tovariš Rojec je v svojem nadaljnjem poročilu priporočal, naj se k vzreji matic povsod pritegnejo mladi čebelarji. Trotarjem naj se posveča večja pozornost kot doslej. Vzrejni odseki pri podružnicah naj bodo sestavljeni najmanj iz petih članov, ki naj si delo med seboj porazdele.

Zbor je sklenil, da se plemenila postaja Kobilje za leto dni opusti, da pa ne bodo Prekmurci brez postaje, se ustanovi nova v bližini Murske Sobote. Imela bo 72 plemenilnikov. Vse vzrejene matice bodo porabili doma.

Pri debati je opozoril profesor Rome na pravilno temperaturo med prenašanjem vzrejnega gradiva.

Tovariša Erjavec in Hrovat sta priporočala, naj bi kristalni sladkor mlela mlina v Lescah ali v Mariboru.

Na vprašanje tov. Šlandra, kam naj se priključijo čebelarji iz Celja in okolice, je bilo ugotovljeno, da bi bila zanje najbolj primerna plemenilna postaja v Gornjem gradu.

Tovariš Resnik je sprožil debato o ustanovitvi plemenilne postaje v Zgornji sv. Kungoti. Glavni odsek za vzrejo matic ne nasprotuje nameri domačinov, da si uredijo svojo postajo, vendar je javno ne bo priznal, dokler ne bo imela vseh pogojev za obstoj. S tovarišem Kirarjem, ki vozi svoje čebele na pašo v bližino postaje, naj se spor mirno in sporazumno uredi.

Tovariš Hrovat iz Maribora je apeliral na pristojne oblasti, naj zaščitijo plemenilne postaje pred prevaževalci. Inž. Rihar je obljubil, da bo kot funkcionar ministrstva za kmetijstvo storil vse potrebno. Prečital je osnutek uredbe o zaščiti plemenilnih postaj, po kateri bi morali prevaževalci postaviti na pašo pripeljane panje vsaj 4 km proč od plemenilne postaje.

Tovariš Kirar iz Maribora je priporočal vzrejevalcem, naj dajejo v razpošiljalne matičnice zelo suho in dobro zgeteno sladkorno testo.

Nato so sledila poročila o posameznih plemenilnih postajah.

Postaja Ukanca bo povečala zmogljivost na 1000 matic. Vzrejevalcev je šest, potrebujejo pa 100 plemenilnikov.

Postaja Beli rob pri Železnikih je v nevarnosti zaradi dovoza čebel na pašo. Potrebuje kvačice in šipe za predelavo starih plemenilnikov.

Na postaji *Areh na Pohorju* se je sprašilo 80 % matic, ki so bile vse lepe in zdrave. Neznanci so pokradli nekaj inventarja. Postajo bodo preselili na nekoliko nižje ležeči prostor, ki je prikladnejši od prejšnjega. Vzreja matic je določena samo za interno porabo.

Postaja Hrenca, ki jo vodi tovariš Kirar, je sprašila 78 % matic. Vzrejevalcev je bilo 6. Uspehi so bili odlični. Postaja potrebuje nekaj šip. Po potrebi lahko svojo zmogljivost poveča.

Postaja Lokve se je priključila postaji Soteska. Vzredili so 64 matic, od katerih se jih je sprašilo 80 %. V letu 1951 bodo postavili na plemenišče še več matic, porabili pa bodo vse v domačih čebelnjakih.

Postaja Škocijan pri Postojni ni imela posebnega uspeha, ker je z vzrejo šele začela. Zanimanje za vzrejo pa je zelo veliko. Upajo, da bodo dosegli v letu 1951 dobre uspehe.

Postaja Tublje pri Dutovljah predvideva v letu 1951 deset vzrejevalcev. Plemenilno postajo bodo premestili 8 km stran od sedanjega mesta, ker je tamkaj prostor prikladnejši. Pravega trojarja še nimajo. Prejšnji je prelegel in ima novo matico. Radi bi pa imeli drugo matico. Dal jo bo tov. Kirar.

Tovariš *Jelnikar* je omenil, da bomo tudi letos izvažali maticice. Načrt za ta izvoz pa še ni narejen. Mnogo je naročil iz južnih krajev naše države.

Ker je bila s tem diskusija izčrpana, je pozval tovariš Rojec vzrejevalce plemenilnih postaj Ukanca, Hrenca, Pustov mlin, Areh na Pohorju in Lamprecht na Kumenu, naj bodo pripravljeni na vzrejo v večjem obsegu, da bo mogoče kriti izvozne potrebe. Zadruga jih bo o potrebah pravočasno obvestila. Nato je zborovanje zaključil.

Čebelarški tečaji

Tudi konec leta 1950 je priredilo Ministrstvo za kmetijstvo enomesečni čebelarški tečaj. Tečaj je bil namenjen čebelarjem, ki imajo že nekaj čebelarске prakse. Medtem ko je tečaj leta 1949 financiral v celoti Ministrstvo za kmetijstvo, so prišli na tečaj v l. 1950 interesi na svoje stroške. O tečaju so bila obveščena drž. posestva preko Direkcije za državna posestva, kmetijske delovne

zadruga in privatniki pa preko okrajnih poverjeništev za kmetijstvo in čebelar-skih podružnic. Prijavilo se je 20 interesentov, na tečaj pa je prišlo 14 čebelarjev, od katerih so bili trije privatniki, a ostali uslužbenci državnih posestev. Tečaj se je pričel 2. novembra in se končal 2. decembra. Vršil se je v prostorih Uprave za strokovne tečaje, Šiška, Milčinskega 11. ki je nudila tečajnikom

prenočišče, hrano in učilnico. Poleg navedene uprave se je za uspeh tečaja zavzel referent za čebelarstvo pri Ministrstvu za kmetijstvo in Čebelarska zadruga. Sestava učnega načrta in strokovno vodstvo tečaja je bilo poverjeno tov. inž. Riharju Jožetu; poleg njega so na tečaju imeli predavanja tov. prof. Slavko Raič, prof. Rome Franc, prof. Senegačnik Edi, dr. Koren Janko, Kobal Josip in Vehovar Franc.

Predavanja so bila razporejena tako, da je bilo obravnavano najprej osnovno znanje o zgradbi in življenju čebel, nato pa so prišli na vrsto predmeti, ki zahtevajo za razumevanje že več znanja. Predavanja so bila iz naslednjih predmetov:

Kratka zgodovina čebelarstva in poznavanje čebelarstva v ostalih republikah in v svetu (4%).

Zgradba in življenje čebele, odnosno čebelje družine (26%).

Praktično čebelarstvo — oskrbovanje čebeljih družin — z uporabo čebelarskih proizvodov (33%).

Čebelja paša in opraševanje kmetijskih kultur (10%).

Važnost odbire in novodobna vzreja matic (11%).

Bolezni in škodljivci čebel (11%).

Ureditev čebelarstva vobče in posebej na socialističnih gospodarstvih (z čebelarskim knjigovodstvom) (5%).

Vseh učnih ur za strokovne predmete je bilo 132. Številke v oklepaju povedo, koliko je v odstotkih odpadlo snovi na poedine predmete.

Tečajniki so imeli na razpolago panje in razno čebelarsko orodje, ki je potrebno pri praktičnem čebelarstvu. Pouk so olajševale stenske slike in črteži. V Čebelarski zadrugi, ki je dala večino navedenega gradiva na razpolago, so si tečajniki ogledali poleg ostalega na novo preurejeno satnišnico in način obratovanja v njej.

Tečajnikom je bil predvajan švicarski film: »Iz življenja čebel«. Predstave so se udeležili tudi slušatelji kmetijsko-delavskega tehnikuma. Tečajniki so kazali ves čas pravo gorečnost pri predavanjih in disciplino pri učenju. To se je pokazalo tudi pri ocenjevanju ob zaključku tečaja. Z odličnim uspehom je napravilo izpit 33%, s prav dobrim 41% in z dobrim 25%.

V anketi, ki jo je priredilo vodstvo tečaja, so tečajniki med drugim izrazili mnenje, da je zimski tečaj neizogibno potreben in da bi moral trajati vsaj 3—4 mesce, v poletju pa naj bi bil dopolnjen s krajšimi praktičnimi tečaji.

— ar.

Seja širšega upravnega odbora

Izvršni odbor Čebelarske zadruge za Slovenijo je sklical 11. februarja t. l. sejo širšega upravnega odbora. Seja je bila v Ljubljani. Poleg članov izvršnega odbora je bilo navzočih od 37 podružnic 25 zastopnikov, torej več kot dvetretjinska večina.

Predsednik zadruge tov. Cvetko je ugotovil sklepčnost in prebral dnevni red, ki so ga navzoči odobrili. Pojasnil je, da ima današnja seja namen, seznaniti predstavnike podružnic z delovanjem Čebelarske zadruge po 20. VI. 1948, ko smo sklenili, da likvidiramo zadrugo. Poročilo o delovanju naj porabijo zastopniki podružnic na občnih zborih, na katerih se bodo ustanovila nova Čebelarska društva za vsak okraj.

Tov. Cvetko je poročal o delovanju mizarskih delavnic na Vrhniki in v

Krepljah, ki sta izdelali v poslednjih letih nad 4000 AZ-panjev, o zgradbi gospodarskega poslopja na dvorišču zadruge, o preureditvi satnišnice in nakupu novih valjarjev ter o dogovoru z Državnim zavarovalnim zavodom v Ljubljani o zavarovanju čebel. V nadaljnjem svojem poročilu je omenil delovanje posameznih odsekov. — Podrobno poročila bodo dali načelniki odsekov. Končno je pojasnil, kaj vse je izvršni odbor storil za preosnovo zadruge. Po vztrajnem prizadevanju je dosegel, da je minister za kmetijstvo tov. Simonič odločil, da se ustanovi namesto dosedanje zadruge Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani. Ta naj ima po vseh okrajih Čebelarska društva, ki bodo samostojno poslovala.

Naročil je, naj se takoj sestavijo primerna pravila.

Prof. Stane Mihelič je poročal o delovanju odseka za tisk in propagando. Odsek ni izpolnil svoje naloge. »Slov. čebelar« je izhajal neredno, prepotrebna učna čebelarska knjiga ni izšla. Tega pa ni bila kriva nedelavnost odseka, temveč pomanjkanje papirja.

Inž. Rihar je prebral poročilo odseka za gojenje medečih rastlin in raziskovanje pašnih razmer. Opazovalne postaje imajo vzgojni pomen, zlasti za čebelarje-novince. Statistiko pa uporabljamo ob slabih letinah, da lahko dokažemo potrebo po sladkorju za zasilno pitanje. Nadalje je priporočal sajenje nekaterih medečih rastlin. O poročilu se je razvil daljši razgovor.

Tov. Rojec je poročal o delu plemenilnih postaj. Poudaril je, da bi moralo biti manj postaj; nekatere bi bilo treba ukiniti, a one, ki bi jih obdržali naj bi bile res na višini. Po novih pravilih bodo morala Čebelarska društva sama vzdrževati plemenilne postaje. Sredstva za vzdrževanje bodo dobila s pristojbino, ki naj bi jo plačevali vzrejevalci za sprašitev matic. Pri vzreji matic smo doslej preveč upoštevali trgovski moment in zaradi tega zanemarjali selekcijo. Glavni namen plemenilnih postaj pa je izčiščenje naše domače čebelje pasme.

O odseku za prevoz čebel v pašo je poročal tov. Cvetko. Rekriminacij, uspehov in neuspehov prevoza se je samo bežno dotaknil. Nujno je potreben pašni kataster. Razgovor je bil o akaciji paši na Primorskem.

O združni trgovini je govoril upravnik zadruga tov. Jelnikar. Opozoril je na velike težkoče pri nabavi surovin in okovja. Navedel je nekaj številok o produkciji panjev in satnic ter o prometu v zadrugi.

Tovariš Arko je prebral bilanco za leto 1950 ter orisal promet in uspehe v zadnjih letih. Pregledal je poslovanje zadruga in našel vse v redu.

Tov. Cvetko se je dotaknil starega dolga na naročnini za »Slovenskega čebelarja«. Dolg znaša nad 123.000 din. Del dolga bomo krili iz združnih deležev posameznih dolžnikov.

Po teh poročilih se je razvila živahna diskusija. Tov. Bukovec Avguštin je boderil zastopnike, naj ne bodo v skrbeh, odkod bodo dobila bodoča čebelarska

društva gmotna sredstva za vzdrževanje plemenilnih postaj in drugih ustanov, ki jih bodo prevzela od sedanje zadruga. Prepričan je, da jim bo ministrstvo za kmetijstvo priskočilo na pomoč s primernimi podporami.

Z opazovalnimi postajami imamo križe in težave že 40 let. Statistične podatke moramo tako rekoč vleči iz opazovalcev. Za opazovanje je treba imeti veliko prakse in bistro oko. Opazovalec ne sme biti egoist; poročati mora po svoji vesti ne glede na to, kako ga bodo sodili drugi čebelarji.

Na pasiščih ni vse v redu. Marljiv čebelar si poišče primerno pasišče, a kmalu opazi v svoji bližini prevaževalce, ki se za pasišče niso brigali. Bodoči občni zbor in Zveza čebelarskih društev bosta morala zavzeti v tem pogledu odločnejše stališče.

Tov. Močnik je poudaril, da imamo na pasiščih in pri prevozu čebel v pašo pravo anarhijo. To se mora nehati. V podkrepitev svojih trditvev je naštel več konkretnih primerov. Pašni kataster se mu zdi nujno potreben.

Ker je zbor zašel preveč v podrobnosti, se je diskusija na predlog tov. Miheliča zaključila. Sledilo je branje pravil za Čebelarska društva. Navzoči so se z njimi strinjali razen s 3., 4. in 5. členom. Sklenjeno je bilo, da naj vsako društvo izvoli po 3 delegate za občni zbor Zveze. Nadalje so zastopniki razpravljali o članstvu pravnih oseb in o članarini. Kakšna in kako visoka bo članarina, bodo odločila posamezna čebelarska društva. Prilagodila jo bodo pač svojim potrebam.

Za čebelarsko društvo naj podpisuje manj važne stvari samo en član odbora, važnejše dopise pa morata podpisati vedno po dva funkcionarja.

Tov. Močnik je predlagal, naj založi Zveza čebelarskih društev enotne poslovsne knjige.

Tov. Cvetko je pojasnil, da preide premoženje dosedanjih podružnic brez nadaljnega na nova čebelarska društva. Isto velja za čebelarske družine. Premoženje Čebelarske zadruga bo prevzela Zveza čebelarskih društev za Slovenijo.

Končno je tovariš Mihelič prebral še pravila za Zvezo. O spremembah zbor ni glasoval, ker je bil mnenja, da je to stvar ustanovnega občnega zbora.

Ker je bil s tem dnevni red izčrpan, je predsednik tov. Cvetko sejo zaključil.

Naše bodoče delo

Ze leta 1948 je bilo sklenjeno na glavni skupščini CZ, da preusmerimo našo organizacijo v smislu novodobnih načel. Ta sklep pa smo začeli šele letos izvajati. Ustanovljena so čebelarstva društva po okrajih, Zveza čebelarstev in Zveza slovenskih čebelarstev in Zveze bo v glavnem isti, kot je bil pri prejšnjih podružnicah in Zadrugi. Izpremenjen je le njih ustroj in položaj.

Sedanji društveni program predpisuje najtesnejše sodelovanje z okrajnimi poverjeništvii za kmetijstvo, kar daje možnost širokega udeleženja vsaj tam, kjer so pravi ljudje na pravem mestu. Postavljenih ciljev pa ne bomo dosegli, ako ne prelomimo s staro odborniško prakso, da bo delal, kolikor bo pač mogel, samo predsednik ali samo tajnik. Če hočemo program uresničiti in s tem izboljšati pogoje za uspešno čebelarjenje moramo k društvenemu delu pritegniti čim več članov. Zato je potrebno, da zamenjamo »odborništvo« z določnejšimi funkcijami, ki bodo vsakemu funkcionarju odkazale posebne naloge in delo v omejenem področju.

Tega naj bi se zavedali vsi upravni odbori čebelarstev in Zvez ter po tem spoznanju tudi uravnavali svoje delo. Upravni odbor ljubljanskega čebelarstva je to že storil in na svoji drugi seji dne 19. marca sprejel sledeči

P R A V I L N I K o organizaciji in poslovanju Čebelarstev in Zvez.

1. člen

Čebelarstvo društvo ustanavlja na podlagi 2. člena, 1. točke društvenih pravil upravni odbor Čebelarstva društva. Okoliš čebelarstva društva določi upravni odbor društva v sporazumu s člani. Čebelarstvo društvo dobi ime po kraju, kjer ima svoj sedež.

2. člen

Član čebelarstva društva mora biti vključen v čebelarstvo društvo v kraju svojega bivališča. Čebelar, ki ne stanuje v okolišu društva, se priključi eni izmed najbližjih čebelarstev in Zvez. Članu društva se ne sme zavrniti priglasitev v članstvo društva.

3. člen

Čebelarstvo društvo je organ Čebelarstva društva. Njena naloga je, da izvršuje društveni program na svojem teritoriju.

Upravni in izvršni organ čebelarstva društva je družinski svet, ki ga sestavljajo: predsednik, tajnik, gospodar, pregledniki ter poročevalci za posamezne panoge, in sicer:

1. za strokovno izobrazbo in tisk;
2. za nabavo čebelarstev in Zvez potrebnih, trgovino s čebelarstevimi proizvodi in s čebelami;
3. za pasišča in prevažanje čebel v pašo;
4. za obveščevalno službo in sajenje medovitih rastlin;
5. za plemenilne postaje in vzrejo matic, selekcijske ter preizkusne postaje;
6. za čebelje kužne bolezni in higieno v čebelnjakih;
7. za zavarovanje;
8. za davčne zadeve.

Družinski svet se voli za eno leto. En poročevalec more upravljati več panog.

4. člen

Predsednik vodi in zastopa društvo, usmerja delo poročevalcev, sklicuje in vodi seje družinskega sveta ter družinski posvet, izvršuje njegove sklepe in podpisuje za društvo skupno s tajnikom.

5. člen

Tajnik nadomestuje predsednika, če je ta zadržan, vrši vse organizacijske posle, vodi evidenco in statistiko, piše zapisnike sej, opravlja vsa manipulativno administrativna dela ter podpisuje skupno s predsednikom. Po pooblastilu predsednika lahko podpisuje tudi sam.

Upravnemu odboru društva pošilja prepise zapisnikov sej ter druga redna in posebna poročila.

6. člen

Gospodar oskrbuje in upravlja društveno premoženje, opravlja blagajniške posle in skrbi za redno plačevanje društvenih prispevkov (članarine), če blagajniška funkcija ni poverjena drugemu članu. Gospodar je poročevalec za finančne zadeve in upravo društvene imovine.

7. člen

Gospodarstvo družine nadzirata dva preglednika, ki zasledujeta izvajanje društvenega programa ter najmanj dvakrat na leto pregledata blagajniško in finančno poslovanje; o vsakem pregledu poročata družinskemu svetu, kakor tudi na letnem družinskem posvetu ter predlagata razrešnico.

8. člen

Poročevalci opravljajo vse posle, ki jih zahteva kaka panoga, ter proučujejo in skirbe za njen napredek.

9. člen

Poročevalci čebelarških družin sestavljajo pri upravnem odboru društva odseke za posamezne panoge in so dolžni udeleževati se sej odsekov.

10. člen

Dolžnost članov odseka je častna. Za udeležbo na sejah odseka pri upravnem odboru imajo pravico do povračila potnih stroškov in morebitne odškodnine za porabljeni čas.

Za izredna dela poročevalcev lahko upravni odbor društva ali družinski posvet prizna posebno nagrado.

11. člen

Družinski svet razpravlja na sejah in sprejema sklepe. Vsak član sveta, ki se ne strinja s sklepom sveta, ima pravico zahtevati, da se njegovo mnenje vpiše v zapisnik in predloži upravnemu odboru društva.

Seje sklicuje predsednik po potrebi ali na predlog posameznega poročevalca.

Seja družinskega sveta je sklepčna, če so bili povabljeni vsi člani in če je navzoča večina poročevalcev. Sklepa se z večino glasov. Ob enakem številu glasov velja, da predlog ni bil sprejet.

12. člen

Družinski posvet je sestanek vseh članov, ki se skliče redno vsako leto pred letnim občnim zborom društva. Izredno se pa sklicuje po potrebi, ali če to zahteva vsaj polovica članov.

13. člen

Družinski posvet je pristojen:

1. da sklepa o poročilih predsednika, tajnika in gospodarja;

2. da sklepa o poročilih poročevalcev, ako niso vsebovana v poročilu predsednika ali tajnika;

3. da sklepa o poročilu preglednikov;

4. da voli predsednika, tajnika, gospodarja, preglednike in poročevalce;

5. da voli delegate za občni zbor društva;

6. da voli člane komisij, ki bi bile potrebne za posebne naloge;

7. da sklepa o vseh zadevah, ki jih predložijo člani ali predsednik;

8. da poravnava morebitne spore, ki se tičejo članov med seboj in ki izvirajo iz društvenega razmerja.

Družinski posvet je sklepčen, če je bil primerno razglašen in če je ob določenem času navzoča vsaj polovica članov družine. Ako posvet ob določeni uri ni sklepčen, se odgodi za pol ure in se nato vrši ne glede na število članov. Sklepa se z večino glasov.

14. člen

Upravni odbor društva more odstaviti posamezne ali vse funkcionarje družine, če kljub ponovnim opominom ne opravljajo prevzetih dolžnosti in ne delajo v prospeh čebelarstva, družino pa razpusti, če pade število njenega članstva pod deset.

Premoženje družine čuva društvo do ustanovitve nove družine, ali ga v sporazumu s članstvom razpuščene družine izroči tisti družini, ki se ji to članstvo pridruži. Tak je tudi postopek, če se družina prostovoljno razide.

S tem pravilnikom so položeni temelji za vsestransko in uspešno društveno delo. Smernice, ki sem jih nakazal v uvodu, vsebujejo določila člena 3, 4, 5, 6, 8 in 9 pravilnika. V 9. členu je tudi napotek za ustroj in delo društvenega odbora, pri katerem morajo biti imenovani poročevalci za posamezne panoge, kakor so po pravilniku predvideni pri družinah. Ti poročevalci bodo načelniki odsekov, ki jih sestavljajo poročevalci družine in se bodo morali udeleževati sej upravnega odbora društva, na katerih bodo odločali o smernicah in sklepih za delo v posameznih panogah.

Če bodo čebelarške družine poverile vsako panogo društvenega programa sposobnemu in delavnemu članu, bodo gonilna sila za uresničenje društvenih ciljev in uspeh ne more izostati. Upravni odbori društev pa bodo lahko zadovoljivo opravljali naloge, ki so jim jih zaupali čebelarji.

J. Z.

Delovanje Izvršnega odbora Čebelarke zadruga

3. seja dne 3. III. 1950. Sklepe zadnje seje smo izvršili.

Cisti dobiček za leto 1950 je razdeljen takole:

Za ureditev plemenilne postaje v Kamniški Bistrici	din 200.000.—
Rezervni sklad 50 %	din 223.339.66
Sklad za organizacijo pasišč	din 23.339.—
Skupaj	din 446.678.66

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 7414 do 7432.

4. seja dne 31. III. 1950. Predsednik tovariš Cvetko je poročal o zavarovanju čebel. Določili smo ceno naseljenemu AŽ-panju na 4000 din, polovičarju na 2000 din in kranjčju na 1200 din. Premija znaša 0.5 % od zavarovane vsote.

Za postavitev vzorne plemenilne postaje v Kamniški Bistrici smo določili šestčlansko komisijo, ki naj nakupi material in delo izvrši po načrtu. V komisiji so tovariši: Arko, Jeltnikar, Mažgon, Rožman in član, ki ga bo imenovala Čebelarška družina Kamnik.

V zadrugo smo sprejeli novo člane od št. 7433 do 7453.

5. seja dne 27. VII. 1950. Izvršni odbor je sklenil, da se razdeli začetnikom proti plačilu 200 kg satnic. Vsak prosilec-začetnik naj dobi največ 1.50 kg.

Tov. Rojec je poročal, da se opravlja vzreja matic v redu. V letu 1951 bomo ustanovili novo plemenilno postajo v Ljutomeru.

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 7454 do 7511. Iz zadruga sta izstopila uprava državnih posestev v Ljubljani in Snaj Jože.

6. seja dne 19. IX. 1950. Na predlog tov. dr. Korena in zastopnika DOZ tov. Petelina smo sklenili, da bomo zaradi ugotovitve zdravstvenega stanja čebel pregledali vse čebelnjake in čebelje družine. Stroške pregleda bo kril DOZ.

Vse tiste tovariše, ki so si izposodili knjige iz naše knjižnice, bomo pozvali, naj jih vrnejo.

Predlog o preosnovi naše zadruga naj sestavijo tovariši: Cvetko, Majcen in Mihelič ter naj ga osebno predložijo Ministrstvu za kmetijstvo v odobritev.

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 7512 do 7553.

Ustanovili bomo 20 do 30 gozdnih opazovalnic. Za opazovalnice bomo naročili primerno število čebelnjakov.

7. seja dne 17. XI. 1950. Slovenski kmečki zvezi v Celovec bomo pošljali 15 izvodov »Slovenskega čebelarja«.

V bodoče mora naš list izhajati redno in točno ob določenem času. Za leto 1951 bomo poverili uredniške posle trem osebam.

Za vse opazovalne postaje morajo dati člani sami na razpolago čebele in panje.

Odobrili smo, da sme tov. Grom na Vrhnikih postaviti primerno lopo za sušenje lesa. Hkrati smo ga pooblastili, naj poišče na Vrhnikih primernejše prostore za mizarstvo delavnico ali pa primerno parcelo, na kateri bi zgradili novo poslopje zanj.

V zadrugo smo sprejeli nove člane od št. 7554 do 7577.

Tovariša Grom in Tavčar morata paziti, da bodo panji in druge čebelarke potrebščine čim solidneje izdelani.

Kataster za akacijeva pasišča naj izvrši pristojna oblast.

8. seja dne 21. XII. 1950. Potrebna količina papirja za tisk »Slovenskega čebelarja« v letu 1951 je dovoljena. List bosta urejevala tovariša Rojec in Mihelič. Tehnične posle pa bo prevzel tov. Kobal, ki bo hkrati urejeval še našo strokovno knjižnico.

17. XII. 1950 bomo sklicali v Ljubljano na sestanek vse voditelje plemenilnih postaj. Tovariš Rojec jim bo dal nova navodila za vzrejo matic.

9. seja dne 29. XII. 1950. Od tovarišice Mare Okornove iz Škofje Loke bomo odkupili 168 čebelarških strokovnih knjig za 30.000 din.

Na znanje smo vzeli odpoved tovariša Hrovatina, poslovodje naše trgovine v Mariboru.

Po poročilu upravnika zadruga tov. Jeltnikarja imamo na vseh plemenilnih postajah raznega inventarja v vrednosti 177.147 din, ki bi ga lahko prodali. Poročal je tudi o višini letnega dopusta, ki pripada uslužbencem zadruga.

Ker so zadostili zadrugnim pravilom, so bili sprejeti v zadrugo člani od št. 7578 do 7593.

V ZAMENO PREJETI LISTI

Pčelarstvo. Mesečnik za pospeševanje čebelarstva na Hrvatskem št. 12 1950. Tovariš Peradin opisuje »Načine za povečanje čebelarstva proizvodnje«. V članku poudarja, da igra pri razvoju zalege glavno vlogo obnožina. Tovariš Vukmir opisuje v članku »Priprave za zavarovanje čebel«, kaj se je v tem pogledu doslej storilo. Tov. Antonioli navaja v svojem spisu »Nekatere misli za zavarovanje čebel« in predlaga, da morajo biti čebele zavarovane: a) proti kužnim boleznim, b) proti elementarnim neugodam, c) proti gromu-strelji in č) proti tatvini. Tov. Jovanović opisuje v svojem članku »Zakaj čebele odstranjujejo iz satovja zalego, ki jo hranijo in negujejo« ter prihaja do zaključka, da izmetavajo čebele zalego, a) kadar ni zadostne paše, b) če se je pojavila kaka čebelja bolezen. Tov. Dukić opisuje svoje enosatno točilo. Tov. Talan poudarja v članku »Zima in čebele«, da mora čebelar tudi pozimi skrbeti za čebele. V »Poročilu s terena« sporoča tov. Nikić iz Hercegovine, da je dal panj v letu 1949 povprečno tri kilograme medu, a v l. 1950 komaj 1 kg. Zanimivi so v številki »Referati«, ki se bomo nanje še povrnili.

Isti list popisuje v štev. 1/1951: »Prvo čebelarstvo šolo v LRH«, ki so jo ustanovili v Podsusedu pri Zagrebu. Učenci imajo tedensko 24 ur teoretičnega in 12 ur praktičnega pouka. *Dragutin Loc* govori o »Prezimovanju čebel v kleti«. *Viktor Babić* sestavlja »Čebelarstvo terminologijo«. *Vitomir Jovanović* objavlja dvojne članke: »Uvodno predavanje« in »Čebelarjeva opravila v januarju«. *Josip Katalinić* navaja »Vrste čebel«, *Lovro Peradin* pa priobčuje članek »Razvoj panja«. V praktičnem delu so članki: Naprava sončnega topilnika, Koliko čebeljih pikov povzroči smrt. Končno so v listu še: »Poročila s terena«.

Pčela. Organ Čebelarstva zadruge v Osijeku št. 10 in 11 1950. Tovariš Šenberger opisuje »Kako prespe čebele zimo«. V boljše razumevanje članka »Kako ugotovimo vsebino sladkorja v sladkorni raztopini«, navaja pisec tabelo. Iz nje je razvidno, da tehta 1 liter sladkorne raztopine tem več, čim več sladkorja je v njem raztopljenega. Tov. *Tomašec* navaja v članku »Barvanje pa-

njev«, da ljubijo čebele najbolj belo, sinjo (modro), rumeno in črno barvo. Tov. *Mato Nadž* opisuje, kako kuha in čisti vosek. Tov. *Volić* obravnava »Kako spoznamo, kateri panj je rojil«. Ujeti je treba nekaj čebel, jih zapreti v primerno posodico, potresti z moko in nato stresti precej proč od čebelnjaka na tla. Čebele, ki se vrnejo na izrojenčevo brado, se vedejo sovražno. Z dvignjenimi zadki so obrnjene nazven in krepelijo s krili. Tov. *Stoiljković* razpravlja o standardizaciji spremembe *Dadantovega* panja. Isti pisec razpravlja v »Paberkih« o čebelarstvu, ki je koristno za vsakogar. Na vprašanje »Ali je grinjavost nevarna bolezen«, odgovarja z »Da«. Potem navaja sredstva za zdravljenje te bolezni. Slede še »Vprašanja in odgovori«, dalje »Vesti iz uprave« in končno »Poročila kontrolnih postaj«.

Isti list št. 12/1950 našteva in popisuje v članku »Pozimi« zimska čebelarstva opravila. Članek »Čebela pozimi« opisuje življenje čebel v zimskem času. Jako poučen je spis prof. dr. *Kerna* »Z voskom je treba bolje gospodariti«. To dosežemo: a) da pridelamo več voska, b) da bolje izkoriščamo voščine in c) da varujemo rezervno satje pred večšo. Za konserviranje satja priporoča: žveplo, sulfolikvid, areginal, cianovodik in formalin. Manj učinkoviti so: heksakloreten, paradiklorbenzol, ki se dobiva danes pod imenom globol in naftalin. *Marijan Stoilković* priobčuje praktičen članek: »Kako pritrjujemo izgotovljeno satje v okvire«. Čebelar *Simunić* opisuje preprosto »Čebelarstvo kontrolno tehtnico«. *Mato Nadž* priobčuje članek »Prehranjevanje čebel pozimi«, *N. R. Nikić* pa članek »Kako sem sam napravil točilo«. Na koncu so še »Čebelarški paberki« in »Vprašanja in odgovori«.

Schweizerische Bienenzeitung štev. 1 1951 prinaša *Hunkelerjev* članek »Ali pravilno vzrejamo?« V njem polemizira s koroškim učiteljem *Hansom Peschertzem*, ki trdi, da samo on vzreja čisto krvno »Carnico«, dočim so vse druge čebele bastardi. *Pavel Hofer* piše o boleznih, ki jo dobe čebele pri nabiranju mane v gozdu. Uredništvo priobčuje članek iz angleškega časopisa »Bee World«, ki ga je spisala dr. *Eva Crane*. *G. Win-*

kler objavlja »Delovni koledar za januar in februar«. V »Govorniki« je zanimiv članek »Prezimovanje pri zaprtem žrelu«. Pisec je proti takemu prezimovanju. Tudi »Vprašanja in odgovori« so zanimivi.

Isti list ima v 2. številki vrsto poučnih in zanimivih člankov, od katerih omenjamo: »Čebelarstvo opazovalnice v letu 1950«. Povprečen donos medu je bil v tem letu 6,8 kg, v letih 1941 do 1950 pa 5,3 kg. Zanimiva je primerjava s prejšnjimi časi. Tako je bil povprečen donos 1886. leta 4,3 kg, 1887. leta 21,3 kg, 1888. leta 10,8 kg, 1889. leta 17,6 kg in 1890. leta 9,6 kg. Točna je ugotovitev, da ni odvisen donos medu niti od čebeljega plemena niti od še tako izumetničenega čebelarjenja, marveč samo od vremena in paše. Poučen je članek »Skrbi za roje«, prav tako spis »Pomanjkanje obnožine«, v katerem pravi pisec, da mora biti glavna skrb čebelarjev posvečena sajenju dreves, ki nam dajo obilo cvetnega prahu. To vpliva na boljše zdravje pri čebelah in na boljši donos medu. V članku »Čebelja smrt zaradi škropljenja repice« ugotavlja pisec, da je škropil neki posestnik svojo repico s preparatom »Heksalo R«, ki mu ga je priporočil drogist. Njiva je bila oddaljena od čebelnjaka 500 m. V treh dneh je poginilo toliko čebel, da jih je ostalo v panjih komaj tretjina. Preiskava je dognala, da je povzročilo odmiranje čebel škropljenje repice z zgoraj navedenim škropivom. V isti številki beremo, da je priobčil čebelarški časopis »Deutsche Bienenzeitung« dva primera zastrupitve čebel, ki jo je povzročilo škropljenje repice, sadnega drevja in krompirja z različnimi strupenimi škropivi. O enakih primerih zastrupitve čebel porača tudi list »Hessische Biene«. Bodimo torej oprezní! Ako bi se komu pripetila taka nezgoda, naj takoj odpošlje nekaj mrtvih čebel v Ljubljano »Veterinarskemu bakteriološkemu zavodu«, obvesti pa naj o tem tudi Zvezo čebelarških društev v Ljubljani. V pritrilnem primeru je prizadeti čebelar upravičen zahtevati odškodnino. Zavarujte svoje čebele!

Kärntner Biene št. 1./1951. List priobčuje večinoma članke upravnega značaja. Wažna je odredba o jamstvu za čistost medu. V številki beremo star kitajski izrek: »Če hočeš biti eno uro srečen, se opijani, če hočeš biti srečen tri dni, se poroči, če hočeš biti srečen

teden dni, zakolji prašiča, če pa hočeš biti srečen vse življenje, postani vrtnar in čebelar.«

V 2. številki prinaša isti list nekaj naznanil Vodstva Zveze. Poučna sta članka »Pravilno izzimljenje« in »Naravni način zatiranja pršičavosti«. V »Čebelarjeven. pismu« so navodila za prva spomladanska opravila pri čebelah. V oddelku »Svet in mi« je objavljenih več kratkih in zanimivih vesti.

Ruchers. Službeni organ nacionalne pokrajinske zveze čebelarških sindikatov v Parizu. Številka za oktober in november 1950 ima tole vsebino: Medica. Prodaja medu. Medved je velik ljubitelj medu. Medovite rastline v La Mayenne. Nasveti začetnikom. Pisma.

V 12. številki istega lista opisuje Corn Louis važnost čebelarstva v pokrajini Quercy. Čebelarji so zadovoljni, če pridelajo na leto 10 kg medu na panj. V nadaljnjem članku daje pisec navodila za izdelavo medice. Diosoet govori o prezimovanju in prehrani čebel. V članku »Uporaba medu proti nosilcem bacilov davnice« ugotavlja pisec, da nosijo za davnico oboleli v sebi še dolgo po ozdravljenju bacile te bolezni. Bacile lahko odstranijo po 2 tednih, če si mažejo nosnice z medom. List prinaša dalje članek »Čebelarstvo na otoku Gvineja«. V njem opisuje, kako nameravajo izboljšati metode afriškega čebelarjenja. V članku »Iz mojih spominov« se zavzema pisec Leroy za čim preprostejši način čebelarjenja. Končno daje list »Nasvete začetnikom«, govori o raznih tipih panjev in zaključuje z »Vprašnji in odgovori«.

La Revue Française d'Apiculture ima v svoji 12. številki tele pomembnejše članke: Čebelje bolezni. Delo C. Tomanova. Prašiček. Med in maslo. Bentonska klet. Po tujih čebelarških revijah. Društveno življenje. Nova tehnika.

Der Bienenwatter, strokovni list avstrijskih čebelarjev priobčuje v 12. številki tele članke: Nova doba čebelarstva — toda v Ameriki. (Priobčili bomo izveček.) Povečano sajenje jagodičevja pospešuje čebelarstvo. Med v zdravilstvu. Cena medu. Paša in opazovanje. Uporaba voska. Čudežni svet čebelic v številkah. Pečemo za božič. Poročila. Razno. — Uredništvo javlja, da bo list po 75 letih prenehal izhajati. Od 1. januarja 1951 bo namesto njega izhajal »Der österreichische Imker«.